

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Krbcová

**Slavní filmoví tvůrci a jejich přínos pro světovou
kinematografii se zaměřením na filmový žánr fantasy**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Soňa Štroblová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Tereza Krbcová

**Famous filmmakers and their contribution to world cinema,
focusing on the fantasy film genre**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Soňa Štroblová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10. března 2013

Tereza Krbcová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Soně Štroblové za vedení mé bakalářské práce, rady a odborný dohled. Děkuji také Miroslavě Fedorcaničové za pomoc při gramatické kontrole práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá postavením fantasy žánru ve filmové kinematografii. Rozebírá jeho specifika a jeho vztah k technologickému vývoji filmu. Dále ukazuje vývoj fantasy od filmových počátků až po současnost. Součástí práce jsou významní tvůrci tohoto žánru, jejich tvorba a přínos fantasy. V závěru se práce detailněji věnuje filmovému tvůrci Timu Burtonovi a jeho filmům.

Klíčové pojmy

bakalářské práce, dějiny filmu, fantasy, filmová tvorba, filmoví tvůrci, filmové žánry, Tim Burton, speciální efekty,

Annotation

This thesis deals with the position of the fantasy film genre in cinema. It analyzes the specifics and its relation to the technological development of the film. It also shows the development of fantasy film from beginning to the present. Part of this work are the most important filmmakers of the genre, their work and contribution fantasy. In conclusion, the thesis pays attention to Tim Burton and his movies.

Key words

bachelor thesis, fantasy, film makers, film genres, filmmaking, history of cinema Tim Burton, special effects,

OBSAH

ÚVOD	8
1 FANTASY ŽÁNŘ A FILM.....	9
1.1 Filmová fantasy	10
1.2 Specifika filmové fantasy	13
1.2.1 Hlavní postavy	13
1.2.2 Prostředí a hudba	15
1.2.3 Speciální efekty	16
2 FANTASY FILMY A JEJICH TVŮRCI V HISTORII	
KINEMATOGRFIE	19
2.1 Počátky	19
2.2 Vzestup fantasy	21
2.3 Vliv 2. světové války na vývoj žánru	23
2.4 50. a 60. léta – fantasy v útlumu	25
2.5 70. a 80. léta – počátky velkých režisérů	29
2.6 90. léta – fantasy na konci století	36
3 MODERNÍ FANTASY A JEJÍ TVŮRCI	39
3. 1 Harry Potter	39
3. 2 Peter Jackson	41
3. 5 Fantasy na počátku 21. století	45
4 TIM BURTON	51
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	57
SEZNAM PŘÍLOH	60

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je fantasy žánr ve filmu – jeho specifika a postupný vývoj. Na samotném začátku je ale důležité si říct důležité vlastnosti tohoto žánru. Mezi charakteristické rysy fantasy patří to, že rozvíjí naši představivost a ukazuje nám svět z často naprosto nepředstavitelných úhlů pohledu. Dostáváme se díky němu do jiných světů, které často určitými znaky připomínají ten náš, ale přesto jsou pro nás něčím novým a vzrušujícím.

Přesné vymezení je poměrně složité, jak bude popsáno v první kapitole. Fantasy nepatří mezi čisté žánry a skoro vždy je propojeno s žánrem dalším, často hororem nebo sc-fi. Je důležité určit si prvky, které mají fantasy filmy společné a podle nichž je dokážeme rozpoznat. Důležitou součástí práce je také popsání významu technického vývoje pro tento žánr. Speciální efekty jsou nedílnou součástí fantasy – ve většině případů vzniknou nové technologie v tomto oboru právě při vytváření těchto snímků. To platí hlavně u těch nejlepších fantasy filmů, které ke svému vzniku potřebovali ty nejlepší speciální efekty, aby docílily dostatečné věrohodnosti.

Další část tvoří tvůrci, kteří tento žánr významně ovlivnili a důležité filmy v historii fantasy. Historie je pro vymezení tohoto žánru nezbytná, jelikož jedině tak je možné si plně uvědomit, co všechno v sobě fantasy zahrnuje a že jeho vývoj spadá až do samotných začátků filmové tvorby. V kapitole, která se věnuje fantasy v historii kinematografie si představíme nejen důležité fantasy filmy a jejich tvůrce, ale na mnoha příkladech si ukážeme jak se tento žánr postupně vyvíjel, jeho milníky i propady. Důležitým bodem je přelom století, kde se z fantasy stává jeden z nejdůležitějších filmových žánrů a kdy žánr samotný prochází velkou změnou. Závěr práce je věnován Timu Burtonovi a jeho tvorbě, ve které dokázal úspěšně propojit fantasy s mnoha dalšími žánry.

Informace i teoretická východiska této práce vychází z české i zahraniční literatury, které se zaměřují na samotný žánr či filmovou tvorbu všeobecně. Při popisu samotných filmů jsou v této práci použity recenze, články nebo rozhovory s filmovými tvůrci v odborných časopisech či na internetových serverech věnovaných filmové tvorbě a elektronické filmové databáze a to hlavně pro české překlady názvů filmů. Důležitým zdrojem jsou ale také filmy samotné.

1 FANTASY ŽÁNŘ A FILM

Fantasy provází lidstvo už od počátků. Ještě před vynálezem písma se vyprávěly příběhy, které se často zakládaly na pravdivých událostech, ale postupem času se v nich objevily fantastické prvky. V době, kdy byli lidé schopni tyto příběhy zaznamenávat, se tyto příběhy dali považovat za fantasy, jelikož často obsahovaly nereálné prvky. Jedním z nejznámějších je například Iliada a Odyssea, která popisuje obléhání Tróje a následná dobrodružství, kterými prošel Odysseus při své cestě domů. Tento hrdinský epos se stal vzorem pro mnoho dalších a autoři fantasy i filmový režiséři z něj čerpají dodnes.

Žánr moderní fantasy také často vychází ze starověké, arabské, keltské, germánské nebo severské mytologie. Populární je především řecká, kde jsou hlavními hrdiny bohové či jejich smrtelní potomci, jako Hérakles či Perseu a v poslední době také islandská, ve které se objevují bohové Thor, Loki či Odin. Dalším zdrojem může být náboženství a to hlavně křesťanské, které jako inspiraci využili autoři jako J. R. R. Tolkien nebo C. S. Lewis.

Vymezení fantasy jako žánru obecně je velice obtížné a nejednoznačné. Velká část světové literatury je často popisována jako fantasy. "Fantasy" – zvláště, když je koncipováno jako kontrast realismu – je mimořádně propustný termín, který je často používán k popisu určitých částí příběhu, které určitá kultura – nebo éra – považuje za nereálné. Nicméně, v pozdních létech 20. století, kdy se o tom začíná více diskutovat, je termín „fantasy“ často nahrazován pojmem „fantastický“. Termín „fantasy“ stále postrádá specifickou definici jakou má Science Fiction, má ale vytvořenou strukturu. fantasy není – jako horor – pojmenovaný jen podle efektu, jaký má přinést.“¹

Fantasy má svou vlastní specifickou polohu a proto ho nelze úplně separovat od jiných žánrů nebo motivů. Setkáme se tak často s propojením fantasy s Hororem, Science Fiction, pohádkou, alegorií, folklórem, bájemi a mýty, eposy, nadpřirozenem, surrealismem, jinými světem nebo posmrtným životem. Díky těmto spojením vznikají termíny jako *dark fantasy* si *science fantasy*. Tento žánr je proto těžce definovatelný a nejlépe ho můžeme prozkoumat díky konkrétním příkladům a hlavně znakům, které se v nich vyskytují.

¹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 337

Pro fantasy je typický motiv nadpřirozena a magie. Jedním z důležitých prvků fantasy je to, kde se příběh odehrává. Dobře to vysvětluje následující citace: „*Fantasy je vnitřně soudržné vyprávění. Pokud se odehrává v tomto světě, vypráví příběh, který je v námi vnímaném světě neuskutečnitelný; pokud se odehrává v jiném světě, jde o neuskutečnitelný svět, třebaže příběhy, jež se v něm odehrávají, mohou být v jeho rámci možné.*“²

Podle knihy *Fantasy – Encyklopedie fantastických světů* musí fantasy obsahovat „prvek nenaplněné touhy“. Nejen touhy tělesné, ale hlavně touhy lidského srdce po laskavějším a lepším světě. Na rozdíl od vědecké fantastiky tak působí hlavně na naše city. Na rozdíl od hororu jde většinou o kladné pocity jako touha, úžas, dojetí nebo smích. Jako příklad různorodosti těchto pocitů je zde uvedeno srovnání pohádky a hrdinské eposy. Zatímco pohádky mají původ v ústní lidové slovesnosti a vyvolávají touhu být jednou někým výjimečným, v hrdinských eposech jde většinou o slávu, čest či důstojnost. Na druhou stranu se oba příklady mohou překrývat a opět se tak dokazuje, že v konečné fázi jde vždy o naplnění určité touhy.³

1.1 Filmová fantasy

„*Ačkoliv vědci obvykle dokážou rostliny nebo zvířata s jistotou zařadit do konkrétního rodu, filmové žánry takovou přesnost postrádají. Jde spíše o termíny, které se rozvíjejí neformálně a podle toho, jak se to komu hodí. Filmaři, lidé, kteří rozhodují o filmovém průmyslu, kritici a diváci – ti všichni stojí u vzniku jakéhosi přesvědčení, že jisté filmy výrazně připomínají filmy jiné. Žánry se rovněž v průběhu času proměňují, tak jak filmaři přicházejí s novými odchylkami od starých vzorů. Z toho vyplývá, že určení jasných hranic mezi žánry může být dost problematické.*“⁴

Fantasy filmy nemají přesné vymezení a navíc byl jako samostatný žánr uznán teprve nedávno. Nejde o čistý žánr, tudíž skoro všechny snímky, o kterých můžeme říct,

² ADAMOVIČ, I. Léčba krajiny fantasy aneb Clutův pokus o novou teorii žánru. *Ikarie*, 1999, s. 47-48.

³ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 8

⁴ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 425. ISBN 978-80-7331-217-6

že spadají do fantasy, jsou zároveň součástí i žánru dalšího. Přesto a možná právě proto, má fantasy kořeny daleko ve filmových prvopočátcích.⁵

Důkazem o nedávném uznání fantasy jako samostatného žánru najdeme i v knize Jamese Monaca *How to read a film*. Když projdeme kapitolu o filmové historii, zmínku o fantasy zde najdeme prakticky až na samém jejím konci. Je tomu tak v souvislosti s novým fenoménem, kterým se podle něj fantasy v posledních letech překvapivě stalo. Monaco mluví o fascinaci *Harry Potterem* (2001 – 2011), který je obrovským kulturním fenoménem a připomíná, že primárně šlo o knihy. Čestné místo by ale určitě patřilo filmové verzi *Pána Prstenů* (Lord of the Rings, 2001 – 2003) J.R.R. Tolkiena, režírované Peterem Jacksonem. Ale oba, Tolkien i J.K. Rowlingová napsali moderní verze epických antických ság. Monaco se tedy ptá, jestli nastal čas vzdát hold originálním námětům jako *Ilias*, *Odysea*, *Aeneid*, *Píseň o Rolandovi*, *Parsifal*, *La Gerusalemme Liberata*, *Orlando Furioso* nebo *The Faerie Queene*.⁶

Úspěch filmového zpracování jedné z nejznámějších fantasy knih J.R.R. Tolkiena nás přivádí k myšlence, kterou sám autor *Pána Prstenů* napsal ve své knize *Netvoří a kritikové*. Dává zde poměrně jasně najevo, že divadlo ani film nikdo nemohou poskytnout svým divákům takový prožitek, jako kniha. „*Drama je ovšem Fantazii přirozeně nepřátelské. I ta nejjednodušší Fantazie v dramatu stěží kdy uspěje, ... Fantastické formy nesmějí být předstírány. Lidé v kostýmech mluvících zvířat mohou dát vzniknout komedii či věrné nápodobě, Fantazii však nevytvoří. [...] Přihlížíte-li dramatu, který má svůj původ ve Fáarii⁷, pak jste, anebo si myslíte, že jste, tělesně v Druhotném světě. [...] V dramatu pocházejícím z Faerie jste však ve snu, který tká jakási jiná mysl, a poznání této znepokojivé skutečnosti vám může uniknout. Zakoušet Druhotný svět přímo: ten nápoj je příliš silný a vy věříte Prvotní vírou, ať jsou události před vašima očima jakkoli zázračné. Jste klamáni - zda je to záměrem elfů, je jiná otázka. Oni sami sebe rozhodně neklamou. Pro ně je tohle forma Umění, a to odlišná od Čarodějnictví či Magie. Nežijí v ní, třebaže si v ní snad mohou dovolit trávit delší čas*

⁵ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 38

⁶ MONACO, J. *How to read a film: Movies, Media, and Beyond*, 2009, p. 421

⁷ Země skřítků, Elfie.

než umělci lidští. Prvotní svět, Skutečnost, je táž u elfů i u lidí, byť je jinak hodnocena a vnímána.“⁸

Právě tento názor dokazuje skutečnost, že fantasy jako filmový žánr, je velice závislý na technickém vývoji. Mluví o tom i Bordwell a Thompsonová v knize *Umění filmu: „Muzikál se rozvinul s příchodem synchronizovaného zvuku a rozvoj barevného filmu přál žánrům spojeným s pompézní podívanou: westernům, muzikálům a historickým dramatům. CGI umožnilo současným filmařům vykouzlit nereálné bytosti a imaginární krajiny. Digitální triky podpořily expanzi žánrů sci-fi, fantasy i kreslených filmů, stejně jako filmů o komiksových superhrdinech.“*⁹

Je tu ale i další důvod, proč se o fantasy žánru ve filmové historii moc nemluví. Nikdy totiž nebyla jeho popularita na takové úrovni, jako tomu bylo na začátku 21. století. „Pro žánry bývá typické, že nezůstávají úspěšné navěky. Jejich popularita spíše klesá a stoupá, čímž vzniká jev známý jako cykly. Cyklus zahrnuje skupinu žánrových filmů, která se v určité době těší velké přízni a má výrazný vliv v období následujícím. Inspirací pro cykly může být úspěšný film, po němž následuje množství imitací.“¹⁰

Objevení dobrodružných fantasy v čele s již zmiňovanými ságami jako *Harry Potter* a *Pán Prstenů* nebo i o něco méně úspěšných *Letopisů Narnie* (*Chronicles of Narnia, The*, 2005 – 2010), zapříčinil příval filmů z podobnými náměty. Jde například o *Eragona* (2006) *Probuzení Tmy* (*Seeker: Dark is Rising, The*, 2007), *Zlatý Kompas* (*Golden Compass, The*, 2007) nebo *Peter Jackson: Zloděj Blesku* (*Percy Jackson & The Olympians: The Lightning Thief*, 2010). Jsou tu ale i filmy, které řadíme do kategorie fantasy, ale často už se odchyľují trochu jiným směrem. I ty využily nové vlny popularity fantasy a více či méně úspěšně se postupně objevovaly na filmových plátcích. Mezi ně patří i série filmů *Piráti z Karibiku* (*Pirates of the Caribbean*, 2007 – 2011), které řadíme mimo fantasy mezi dobrodružné a historické snímky. Můžeme sem zařadit i filmy se superhrdinskou tematikou jako *Thor* (2011), který se částečně odehrává v jiném světě nebo Nolanova úspěšná trilogie o *Batmanovi* (2005 - 2012), která i když se drží velice reálných prvků, odehrává se skoro celá ve neexistujícím

⁸ TOLKIEN, J.R.R. *Netvoři a kritické a jiné eseje*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. s. 159-163. ISBN 80-7203-788-9

⁹ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 426. ISBN 978-80-7331-217-6

¹⁰ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 427. ISBN 978-80-7331-217-6

Gothamu. Velkým fenoménem posledních let byla také romantická upírská sága *Stmívání* (Twilight, 2008 – 2012), která si, ačkoliv nepatří mezi nejlepší filmové počiny tohoto žánru, dokázala získat obrovské publikum.

Dokazuje se tedy, že fantasy je v tomto ohledu stejné, jako většina filmový žánrů a subžánrů - když jeden film dosáhne velkého úspěchu a je řadou dalších napodobován a ty jsou pak postupně srovnávány publikem. U fantasy jsme se s něčím podobným už setkali. Když objevila fantasy odkazující ke světu televize *Městečko Pleasantville* (Pleasantville, 1998), začali v ní kritici objevovat podobnosti s jinými filmy jako *Velký* (Big, 1988), *Žbluňk!* (Splash, 1984), *Peggy Sue se vdává* (Peggy Sue Got Married, 1986), *Na Hromnice o den více* (Groundhog Day, 1993), *Truman Show* (Truman Show, The, 1998) nebo *Srdcová sedma* (Sliding Doors, 1998). Recenzent Richard Corliss do tehdy použil nový termín pro tento subžánr – fantasy s přemístěním a kritička Lisa Schwarzbaumová tyto filmy nazvala magickými komediami. Právě tímto způsobem, kdy mohou diváci pod jedním termínem najít filmy se společnými rysy, vznikají někdy nové subžánry.¹¹

1.2 Specifika filmové fantasy

Fantasy má stejně jako všechny ostatní žánry své specifické vlastnosti, podle kterých poznáme, že se jedná o tento žánr. Kromě klasických rozlišení, jako jsou typičtí hlavní hrdinové, prostředí snímku a jeho hudební doprovod je jasnou známkou fantasy použití speciálních efektů. Jejich vývoj je úzce spojen s vývojem tohoto žánru, jelikož prakticky v každém fantasy najdeme něco, co v reálném světě není možné a filmaři se nám za pomoci triků snaží ukázat, že alespoň na filmovém plátně to možné je.

1.2.1 Hlavní postavy

Hlavní hrdinové prakticky všech fantasy filmů mají společný minimálně jeden charakteristický rys – jsou něčím výjimeční nebo se jim něco výjimečného teprve stane. Pokud se jedná o první skupinu, je více méně předpoklad, že zažijí nebo vykonají něco výjimečného. Naopak ve druhém případě se něco přihodí bez předchozích náznaků či

¹¹ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ K. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*, 2011, str. 427

varování a hrdina se musí se svým osudem vyrovnat i přesto, že ho k němu přivedla často pouhá náhoda.

Hlavní hrdina může vybočovat z normálu hned několik způsoby - může se jednat o nějakou zvláštní schopnost, původ či osud, který je mu předurčen. Příkladem za všechny je *Harry Potter*, který splňuje všechny tři charakteristiky nebo jedna z hlavního postav *Pána Prstenů - Aragorn*, který se liší od ostatních postav právě svým původem a osudem, který je mu předurčen. Můžeme zmínit ale také *Benjamina Buttona*, který se narodí jako stařík nebo *Stříhorukého Edwarda*, který je nejen vědeckým výtvozem ale jeho největší odlišností od lidí jsou nůžky namísto rukou. Můžeme sem ale zařadit nejrůznější postavy fantasy snímků *Grinch*, *Pinocchio*, *Herkules*, *Král Artuš* nebo *Mary Poppins*.

Hlavní postava, která se výjimečnou teprve stane, ke svému osudu často přijde úplnou náhodou. V průběhu příběhu pak musí prokázat, že má vlastnosti, díky kterým dokáže dosáhnout určitého cíle i, aniž by k tomu byl předem předurčen. Nemusí jít nutně o hrdinský čin, často se jedná pouze o vlastní přežití nebo získání pravé lásky. Mohou to být sice postavy pro nás nereálné, ale totéž nemusí platit pro svět, ve kterém se vyskytují. V *Hobitovi* je to *Bilbo Pytlík*, vlastně úplně obyčejný hobit, který se vydá na velké dobrodružství stejně jako později *Frodo*. Dalším typickým příkladem je *Alenka* či *Dorotka*, které se obě dostanou do kouzelných zemí. Dále do této kategorie patří například *Odyssues*, *Popelka*, *Belle z Krásky a Zvířete* či *Wendy z Petra Pana*.

Společným znakem mnoha fantasy filmů, zvláště v posledních letech, bývají děti či teenageři v hlavních rolích. Můžeme z určitosti říct, že tuto vlnu nastartoval *Harry Potter* a úspěšně v ní pokračovaly *Letopisy Narnie*. Brzy na to se objevilo hned několik filmů zpracovávajících podobná témata, které tohoto prvku využily – *Most do Země Terabithia* (*Bridge to Terabithia*, 2007), *Zlatý kompas* (*Golden Compass*, The, 2007), *Probuzení tmy* (*Seeker: Dark is Rising*, The, 2007), *Kronika rodu Spiderwicků* (*Spiderwick Chronicles*, The, 2008), *Percy Jackson: Zloděj Blesku* (*Percy Jackson & The Olympians: The Lightning Thief*, 2010). Nešlo ale jen o dobrodružná fantasy, často s prvky magie. Najdou se i takové jako *Pevné pouto* (*Lovely Bones*, 2009), které má v sobě prvky thrilleru nebo naopak komediální *Scott Pilgrim proti zbytku světa* (*Scott Pilgrim vs. the World*, 2010). Můžeme zde také zařadit romantické fantasy jako *Stmívání* (*Twilight*, 2008 – 2012), méně známý snímek *Netvor* (*Beastly*, 2011) - další

adaptace známého příběhu *Krásky a Zvířete* – nebo další populární ságu na motivy knih *Hladové hry* (Hunger Games, The, 2012). Z historie můžeme vybrat snímky jako *Čaroděj ze země Oz* (Wizard of Oz, The, 1939), *Chlapec se zelenými vlasy* (Boy with Green Hair, The, 1948), *Nekonečný příběh* (Neverending story, 1984) nebo několik zpracování příběhů o *Alence v Říši divů*. Použití toho motivu je jasné – dětská mysl je jiná, než dospělá. Děti jsou mnohem důvěřivější, a proto mnohem snadněji uvěří něčemu, co se dospělým může zdát neskutečné. Mají také větší představivost a nemají tak velký strach z neznáma, jelikož ještě nemají tušení, co by je mohlo čekat. Diváci také rádi sledují vývoj postav a změny, které jsou spojeny s dospíváním. Pokud je hrdina v pubertálním věku, prožívají s ním jeho první lásky a první důležitá životní rozhodnutí.

1.2.2 Prostředí a hudba

Určit, jak vypadá obvyklé prostředí fantasy snímků, není jednoduché. Dá se říct, že neexistuje žádný charakteristický znak, který by ho určoval. Můžeme ale najít skupiny filmů, které se odehrávají v podobných a pomocí toho pak určit, co je ve fantasy žánru nejobvyklejší.

Jedna ze základních věcí, podle které můžeme snímky rozdělit, je to, jestli je prostředí filmu reálný či fantastický svět. Typickým příkladem fantastického světa je *Středozem z Pána Prstenů* či *Hobita* plná nejrůznějších ras jako elfové, trpaslíci, entové nebo skřeti. Zajímavé v tomto případě je, že díky detailům, které jí Tolkien vytvořil, působí, jakoby skutečně před dávnými lety existovala. *Hvězdné války* (*Star Wars*, 1977 – 2005) mají dokonce svou vlastní galaxii, plnou nejrůznějších planet, národů a bytostí. Naopak *Harry Potter*, *Letopisy Narnie* nebo *Čaroděj ze Země Oz* se odehrávají ve fantastických světech, které ale existují vedle toho reálného. V *Harry Potterovi* navíc fantastický svět existuje prakticky hned vedle reálného a oba se tak navzájem prolínají a ovlivňují. Když se schyluje k válce mezi dobrými a zlými čaroději, odrazí se to i na dění v *mudlovském* světě, jak „náš“ svět kouzelníci nazývají.

Filmy, které se odehrávají v naší realitě se, ale ještě rozdělují podle toho, v jakém časovém úseku se odehrávají. Některé jsou spojené s mytologickými příběhy a patří tak do naší dávné minulosti, jiné se odehrávají ve středověku či nedávné minulosti, další v přítomnosti a některé v daleké budoucnosti. Zvláště u posledních dvou je

důležité si uvědomit, kdy byly filmy natočeny a jestli to, co pro nás je už minulost, nebyla tehdy realita. V každém případě, mezi fantasy snímky z naší reality můžeme zařadit například filmy o *King Kongovi*, *Tarzanovi*, *Drákulovi*, *Indianu Jonesovi* nebo z novějších snímků *Piráty z Karibiku* či *Avatara*.

To, v jakém prostředí se snímek odehrává také ovlivňuje, jaký druh hudby ho bude doprovázet. Výpravné fantasy mají ve většině případů instrumentální soundtrack, který pomůže podtrhnout atmosféru určitých scén. U snímků, které se odehrávají v přítomnosti se naopak setkáváme s hudebním doprovodem tvořeným písněmi různých umělců, které nemusí být složeny speciálně pro film.

Můžeme ale s jistotou tvrdit, že žádný velký fantasy snímek by se neobešel bez úžasného hudebního doprovodu. Filmová hudba totiž pomáhá dokreslovat atmosféru snímku a podněcuje naši představivost – což je klíčem ke všem fantasy filmům. Není proto překvapivé, že právě ty nejlepší soundtracky bývají ty, které byly vytvořeny pro snímek z tohoto žánru. *Hvězdné války*, *Indiana Jones*, *Jurský Park*, *Harry Potter*, *Piráti z Karibiku*, *Pán Prstenů* – všechny tyto snímky mají svojí originální melodii, podle které je rozpoznáte. Většina z nich se rozvíjela dál nezávisle na filmu a tak i ti, kteří film neviděli často mohou určit, že k nim patří. Existují i případy, kdy se hudba stává součástí děje. Některá z postav může sama hrát na nějaký nástroj či zpívat a nebo se může jednat o muzikál, ve kterém je hudba neoddělitelnou součástí filmu.

Nedá se říct, že bychom o některém skladateli mohli říct, že skládá hudbu pro fantasy filmy. Nicméně, jeden z nejlepších hudebních skladatelů John Williams, má na svém kontě hned několik velkých fantasy a to hlavně díky jeho úzké spolupráci se Stevenem Spielbergem – *Hvězdné války*, *Jurský park*, *Harry Potter* nebo novější *Tintinova dobrodružství*. I Tim Burton, jehož tvorba se skládá především z fantasy, má svého dvorního skladatele – Dannyho Elfmana. Studio Disney pak svěřuje hudbu ke svým filmům Alanu Menkenovi, který pravidelně sbírá ocenění za nejlepší filmovou hudbu či píseň.

1.2.3 Speciální efekty

„*Speciální efekty, odvislé od technologie i od lidských dovedností, se rozvinuly nejvíc ze všech odvětví filmového průmyslu. Jejich cíl je ale stále stejný, vyrábět iluze,*

kteřé nejdou nafilmovat jinak než trikem.“¹² Jelikož iluze patří k charakteristickým znakům fantasy filmů, tvoří speciální efekty podstatnou část tohoto žánru. Právě díky nim se vývoj fantasy posunuje zvláště v posledních letech prudce kupředu.

Dělí se na dva druhy a to vizuální a fyzické. Vizuální efekty tvoříme manipulací filmového obrazu. Patří mezi ně počítačem generované obrazy (CGI), digitální skládání vrstev obrazu, dokreslovačky a proměnlivá pozadí, klíčování, miniatury a morfování. Naopak použitím mechanických zařízení při natáčení vytváříme efekty fyzické. Jde například o loutky, makety v životní velikosti a stroje na déšť, bouři a sněžení. Často dochází ke kombinaci těchto efektů, kdy se tvůrci snaží vytvořit něco neskutečného, co ale bude působit uvěřitelně. Při použití pouze vizuálních efektů, jako je například nahrazení pozadí, může totiž dojít k upozadění samotných herců. Proto se někteří tvůrci stále drží využití fyzických prvků.

Za objevitele speciálních efektů je považován francouzský iluzionista a vynálezce Georges Méliès (1861 – 1938). Ten díky náhodě, kdy se mu při natáčení zasekla kamera, objevil možnost trikového vytváření „kouzelnických efektů“. Používal stop-trik, vícenásobnou expozici, dokreslovačku, animaci i prolínačku. Ve svých filmech *Začarovaný hostinec* (1896) a *Hostinec, kde nikdo nespočine* (1902) dokázal přenést na plátno poletující svícný nebo mizející postel. Mezi jeho další tvorbu patří *Rytíř černého umění* (1908), *Rytíř sněhů* (1912), ve kterých kombinoval pohádkové motivy s prvky rytířského románu. Méliès byl výjimečný také délkou některých ze svých filmů, které překonaly hranici dvaceti minut. Patří mezi ně *Cesta na Měsíc* (1902), *Cesta do nemožna* (1904) nebo *Popelka aneb Skleněný střevíček* (1912).¹³

Vyspělé vizuální efekty vznikaly v němé éře v ateliérech UFA v Berlíně a to zvláště pro filmy jako *Faust* (1926) režiséra F. W. Murnaua a *Metropolis* (1927) Fritze Langa. V druhém případě šlo o kombinaci reálné herecké scény s maketami a kulisami. V roce 1927 byl také poprvé použit termín speciální efekty. Šlo o fyzické efekty ve filmu Raoula Walshe *Na poli cti a slávy* (1926). Až o třináct let později ale toto odvětví získalo první ocenění v podobě Oscara a to pro technika Freda Sersena, který dokázal ve filmu *Když nastaly deště...* (1939) vytvořit zemětřesení a záplavy. Technika využitá v tomto filmu – stroje na počasí, miniatury a dokreslovačky, se používala další desítky let. K efektořým průkopníkům dále patří Willis O'Brien, který pomáhal s vytvořením

¹² BERGAN, R. ...ismy: jak chápat film. 1. vyd. Praha: Slovart, 2011. str. 140. ISBN 978-80-7391-496-7

¹³ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 40

koncepte prvního *King Konga* (1933) a jeho žák Ray Harryhausen, John P. Filton nebo Douglas Trumbull, který dělal supervizora speciálních efektů filmu *2001: Vesmírná odysea* (1968) Stanleyho Kubricka. Zajímavostí u Kubrickova filmu je to, že jde o film, který se snaží varovat před přetechnizovanou budoucností, ale přitom sám využívá v té době nejmodernějších technických přístrojů, které nejsou příliš vzdálené od budoucího světa, který předpovídá.¹⁴ „Protože se Kubrick vždy zajímal o nejnovější vynálezy filmové techniky, posiluje vizuální zážitek svého brilantního sci-fi eposu *2001: Vesmírná odysea* (1968) pomocí materiálu *Super Panavision* a panoramatické projekce systému *Cinerama*. Film, který je sám o sobě produktem důmyslné technologie (blue screen, putující maska, přenosné modely, přední projekce), se zabývá možnými katastrofálními účinky umělé inteligence na lidský život.“¹⁵

Dalším milníkem v oblasti speciálních efektů byly Lucasovy *Hvězdné Války* (1977). Efekty vytvořené v Lucasově *Industrial Light Magic* – nejmodernějším postprodukčním zařízením tehdejší doby jsou přelomové. Pohyb kamer je poprvé v historii řízen počítačem, aby se dosáhlo dokonalého souladu modelů, blue-screen efektu, přední a zadní projekce a dalších triků. Důležitou roli hraje pečlivá příprava v podobě uměleckých návrhů a tvorby storyboardů. Dalším zlepšením, které *Hvězdné Války* přinesly, je zvukový systém *Dolby*, který se používá při nahrávání i projekcích v kinech.¹⁶

Velký rozmach zažívají speciální efekty od počátku 21. století. Filmaři neustále přichází s novými technologiemi, které jsou pro jejich filmy nezbytností. Největšími průkopníky v této oblasti jsou Peter Jackson nebo James Cameron.

¹⁴ BERGAN, R. *...ismy: jak chápat film*, 2011, str. 141

¹⁵ KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*. 1 vyd. Praha: Cinemax, 1999. str. 143. ISBN 80-85933-33-0

¹⁶ KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*, 1999, str. 199

2 FANTASY FILMY A JEJICH TVŮRCI V HISTORII KINEMATOGRAFIE

V této kapitole budou popsány nejdůležitější milníky v historii fantasy, která je od jejích počátků až do devadesátých let nejlépe shrnuta v knize Johna Clutea a Johna Granta *The Encyclopedia of Fantasy*, a proto je primárním zdrojem této kapitoly.

Nejlepší fantasy filmy jsou stejně sofistikované jako ta nejlepší psaná fantasy, a někdy i možná více; existují i některé prvky fantasy (např. Toons – animované postavy, které se v příběhu vyskytnou v reálném světě), které se poprvé objevili právě ve filmech ještě před tím, než byly přeneseny do knižní podoby. Každopádně, můžeme říct, že na rozdíl od jiných žánrů, možná s výjimkou hororu, fantasy filmy a knihy reprezentují integrovaný žánr – navzájem se ovlivňují a i když jsou to dvě odlišné formy, současně sdílejí stejné fantastické světy.

Při zkoumání historie fantasy filmů, je důležité si uvědomit, že zvláštní efekty, jsou v centru dění. V nejranějších dobách filmu – ve chvíli, kdy opadl úžas z „pohybujících se obrázků“ – filmoví tvůrci byli horliví zobrazit na obrazovce věci, které nemohli být viděny v reálném životě. V tomto ohledu byli ranní filmaři spíše jako kočovní umělci – v úmyslu přesvědčit pochybovačné publikum často sami prezentovali svou práci, která byla obvykle jen několik minut dlouhá – a stejně jako kouzelníci byli odhodláni udržet tajemství svých triků. Diváci začali nicméně požadovat něco víc než triky. Chtěli, aby se triky staly součástí filmu, který bude mít ale zároveň i příběh, tak jako tomu byli zvyklí například u divadla.¹⁷

2.1 Počátky

Vzhledem k nemožnosti dát fantasy úplnou definici, je těžké přesně určit, který film byl první. Nicméně, mezi ty, které stály u zrodu fantasy patří *The Prisoner of Zenda* (1913), adaptace knihy Antonyho Hopea a následně film natočený na motivy povídek E. A. Poea *Svědění zločinu* (*The Avenging Conscience*, 1914). V dalších letech byl natočený snímek *Civilization* (1916), odehrávající se v mystické zemi, která

¹⁷ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 196

chce vyhlásit válku svému sousedovi, ale ustoupí ve chvíli, kdy se na bitevním poli objeví vize Krista. Ačkoliv byl natočen za účelem propagace pacifistické myšlenky, vykazuje jasné prvky fantasy. V té natočil Cecil B. DeMille svou verzi příběhu o Johance z Arku – *Joan the Woman* (1917), ve kterém raněný voják z 1. světové války sní o jejím životě. Tento film byl výjimečný hlavně svou délkou, která přesahovala sto minut. Brzy poté se objevil první z tzv. *Jungle Movies* – subžánr, ve kterém se představuje africká džungle jako jiný svět – *Tarzan of the Apes* (1918), první z několika desítek filmů o Tarzanovi.

Zájem o fantasy se se začal postupně ukazovat i mimo USA. Důkazem je německý film *Kabinet doktora Caligariho* (*Cabinet of Dr. Caligari, The*, 1919) nebo dánský snímek *Listy ze Satanovy knihy* (*Leaves from Satan's Book*, 1919). Ty ukazují počátky evropské expresionistické morbidní kinematografie, charakterizované úhlem kamery a využitím stínu, tedy vlastnostmi, které se v USA poté objevily v podobně *film noir* – černobílé hollywoodské detektivky 40. let.¹⁸ V Evropě se poté objevily filmy jako *Jak Golem na svět přišel* (*Golem, The*, 1920), nebo *Upír Nosferatu* (*Nosferatu*, 1921), který byl prvním z tzv. *Vampire movies* a také počátkem filmů o Drákulovi. Úspěch měl i snímek *Atlantis* (*Atlantide, L'*, 1920), který vyprávěl o dvou mužích, kteří objeví na Sahaře poslední zbytky Atlantidy, kterým vládne zkažená královna vraždící své milence. Žádná z jeho dalších adaptací nedokázala vystihnout temnou smyslnost originálu.¹⁹

Mezitím Hollywood objevil dvě odvětví – hrůzostrašné filmy jako *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyde* (*Dr. Jekyll a Mr. Hyde*, 1920), opět jen jedno z mnoha zpracování tohoto příběhu, a pak pohodové filmy jako *Chaplin vesnickým hrdinou* (*Sunnyside*, 1919) o snech a vesnické idyle.

Je těžké určit trendy ve fantasy filmech během 20. let, stejně jako ve většině dalších období. V podstatě, filmoví tvůrci na obou stranách Atlantiku, neviděli rozdíl mezi fantasy filmy a všemi ostatními, takže se fantasy mohlo objevit prakticky kdekoliv. V tomto období byly všechny nedokumentární filmy považovány nejprve za dílo fantazie a až poté za realitu. To se projevilo zvláště v komediích, kde filmaři necítili potřebu omezovat hranice své vynalézavosti.²⁰

¹⁸ BERGAN, R. *...ismy: jak chápat film*, 2011, str. 76

¹⁹ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 40

²⁰ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 197

Filmoví tvůrci začali objevovat tradiční legendy a tak vznikl německý snímek *Nibelungové* (Niebelungen, The, 1924) režiséra Fritze Langa, který měl být alegorií definující národní identitu a ambice. Po prohře Německa v 1. světové válce pomáhal upevňovat morálku Němců a byl významným prostředkem ideové agitace Adolfa Hitlera.²¹ Dalším z těchto filmů byl například *Faust* (1926), Následně i filmy inspirované biblickými příběhy, například *Salome* (1923), *Desatero přikázání* (Ten Commandments, The, 1923) nebo *Král Králů* (King of Kings, 1927).

Zloděj z Bagdádu (Thief of Bagdad, The, 1924) V USA byl pak natočen další významný film fantasy žánru, který byl výsledkem oblíbenosti arabské kultury v Hollywoodu. Vypráví příběh zloděje, který se zamiluje do dcery bagdáského Kalífa. Ten ale dá svou dceru jen tomu, kdo mu přinese ten největší poklad. Tento snímek režiséra Raoula Walshe byl jedním z úspěchů velké osobnosti tehdejšího Hollywoodu Douglase Fairbankse (viz příloha – obrázek č. 1), který si v něm zahrál nejen hlavní roli, ale film i produkoval. Po filmech jako *Zorro mstitel* (Mark of Zorro, The, 1920) nebo *Robin Hood* (1922) se z Fairbankse po tomto snímku stal první akční hrdina filmové historie. Tento snímek byl tehdejší kritikou nesmírně oceňován hlavně pro své speciální efekty a je jedním z fantasy snímků, jejichž hlavní dějovou linií je boj dobra a zla, které zastupují typické postavy hrdiny, princezny a padoucha.²²

Poté přišla *Metropolis* (1926), další Langova fantasy, o které se mluví jako o klasické sci-fi, nicméně ji můžeme zařadit do tzv. *Technofantasy*. Byl natočen také film *The Mysterious Dr. Fu Manchu* (1927), který odstartoval sérii filmů o d'ábelském čínském doktorovi, jejíž popularita se znovu objevila v 60. letech, kdy si v těchto filmech zahrál Christopher Lee.²³ Ke konci 20. let si také tvůrci animovaných filmů – jako Walt Disney – začali uvědomovat, že tyto snímky mohli dosáhnout něčeho většího než jen pětiminutových frašek. Nicméně, zatím bez podpory distributorů.

2.2 Vzestup fantasy

Třicátá léta znamenají pro fantasy žánr vzestup. S nástupem zvukového filmu přišla řada remaků. Například nepříliš povedená předělávka *Zloděje z Bagdádu* –

²¹ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 40

²² SANDERS, J. *The Film Genre Book*, 2009, p. 328 - 329

²³ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 378

Kismet (1930) nebo naopak brilantní snímek *Dr. Jekyll a pan Hyde* (Doctor Jekyll and Mister Hyde, 1931) režiséra Fredricka Marche, který v něm ztvárnil taktéž hlavní roli, za kterou byl odměněn Oscarem. Nicméně tu byli i další směry, kterým se fantasy žánr v tomto období ubíral. Louis Buñuel navázal na filmy jako *Mechanický balet* (Ballet Mécanique, 1924) svým snímkem *Zlatý věk* (Âge d'or, L', 1930) a pokračoval tak v tradici evropského surrealismu. Hollywood naopak objevil nejrůznější témata ke zpracování a dá se tak říci, že tato dekáda je základem hlavního proudu moderní fantasy až do příchodu velkých ság na počátku 21. století. Jedním z nich je *Yankee dvorním radou* (Connecticut Yankee, A, 1931), klasické zpracování Twainova příběhu s časovou smyčkou. Tento film se stal prakticky otcem filmů, které využívají tuto zápletku.²⁴ Úspěšné byly také další adaptace příběhů o doktoru Frankensteinovi - *Frankenstein* (1931) a *Frankensteinova nevěsta* (Bride of Frankenstein, The, 1935), které stejně jako další snímky - *Dracula* (1931), *Mumie* (Mummy, The, 1932), *The Old Dark House* (1932), *Upír neb Podivné dobrodružství Davida Graye* (Vampyr, 1932) – patří do populární *hororové fantasy*.

V tomto období vznikaly ale snímky patřící do nejrůznějších subžánrů fantasy. *Alenka v říši divů* (Alice in Wonderland, 1931) zpracovává klasický příběh Lewise Carolla, který je zřejmě první literární fantasy zpracovanou do filmové podoby. Nejde o první filmovou verzi, ale zcela jistě jednu z nejpovedenějších, kterou nepřekonaly ani další pozdější adaptace z počátku 50. let.²⁵ Dalšími filmy tohoto období jsou například dvě divadelní adaptace *Berkeley Sqare* (1933) a *Věčný žid* (Eternal Jew, The, 1933), politická fantasy *Gabriel nad Bílým domem* (Gabriel Over the White House, 1933) nebo sci-fi, horor a fantasy kombinující snímek *Neviditelný muž* (Invisible Men, The, 1933)

King Kong (1933) Patří k nejúžasnějším snímkům, které se objevily na filmových plátnech v prvních letech zvukové éry. Významnou roli v něm hrají speciální efekty Willise O'Briena – přední a zadní projekce a kombinace živé akce s animací prováděná natáčením „po okénku“. Aby loutka King Konga vypadala jako, že se opravdu hýbe, byl každý její pohyb snímán na film okénko po okénku.²⁶ (viz příloha – obrázek č. 2) Zajímavé na tomto snímku je zobrazení samotné gorily, která přes své

²⁴ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 42

²⁵ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 43

²⁶ KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*, Praha, 1999, str. 66

agresivní chování přiměje diváky, aby s ní sympatizovali, což nebylo v tehdejší Hollywoodu zvykem.²⁷

Mimo dalších adaptací Frankenstein a Drákuly, tu také máme další pokusy o Tarzana nebo remake Golema. Další zpracování románu *Ona* H. Ridera Haggarda – *Země hrůzy* (She, 1935) se ukáže oproti předchozím verzím jako selhání. Najdou se ale takové klasiky jako *The Man Who Could Work Miracles* (1936), které spojuje dohromady komedii, sci-fi i fantasy, dobrodružný snímek Franka Capry *Ztracený horizont* (Lost Horizon, 1937) a duchařská komedie *Přátelé z onoho světa* (Topper, 1937).

Čaroděj ze země Oz (Wizard of Oz, The 1939). Snímek, který je často uváděn jako to nejlepší z fantasy žánru, jindy zase jako „nejpřeceňovanější film všech dob“. Nicméně v něm zazářila Judy Garlandová, ačkoliv studio původně usilovalo o tehdejší hereckou hvězdu Shirley Temple a film zajistil autorovi románu L. Franku Baumovi posmrtnou slávu a žádná z dalších adaptací ho nedokázala překonat. Velkou zvláštností je to, že se během natáčení snímku vystřídal hned několik režisérů a chvíli dokonce režíroval samotný producent Mervyn Le Roy.²⁸

Jedním z nejdůležitějších milníků v 30. letech bylo také uvedení prvního celovečerního animovaného filmu Walta Disneyho *Sněhurka a sedm trpaslíků* (Snow White and the Seven Dwarfs, 1937). Tento snímek se stal průlomovým také díky tomu, jak posunul hranice speciálních efektů. Přes animaci mohli být zobrazeny nejrůznější fantasy prvky. Objevily se nové technologie jako stop motion (fázová animace) a dvojí expozice, což nemuselo nutně znamenat dobré filmy – příkladem je další adaptace *Zloděj z Bagdádu* (Thief of Bagdad, The, 1940) – ale alespoň velkolepou podívanou.²⁹

2.3 Vliv 2. světové války na vývoj žánru

Když zasáhla do dění 2. světová válka, ovlivnila nejen evropský ale i americký trh. Díky nedostatku finančních prostředků se jen těžko natáčely filmy plné drahých speciálních efektů. V té době byly filmy ale symbolem úniku od reality a tak se objevily výjimky. Jednou z nich je další úspěšný Disney film *Pinocchio* (1940), který díky

²⁷ SANDERS, J. *The Film Genre Book*, 2009, p. 337

²⁸ PAVELKA, R. Čaroděj ze země OZ. *CINEMA*. 2011, sešit 246, č. 10, s. 66 – 67.

²⁹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 197

napínavějšímu příběhu, ještě lepší animaci a Oscarem oceněné hudební stránce překonal úspěch *Sněhurky*. Dalšími, tentokrát už nikoliv animovanými snímky jsou *Ďábel a Daniel Webster* (Devil and Daniel Webster, The, 1941), *Záhadný pan Jordan* (Here Comes Mr. Jordan, 1941), *Kočičí lidé* (Cat People, 1942), *Krásná čarodějka* (I Married a Witch, 1942), *Bewitched* (1942), *Rozmarný duch* (Blithe Spirit, 1942) nebo *The Picture of Dorian Gray* (1945), jedno z nejznámějších zpracování klasiky Oscara Wildea.

Konec války znamenal opětovný přísun finančních prostředků. Snímek *The Beast with Five Fingers* (1946) navázal na tradici hororových filmů před válkou, nicméně s lepšími speciálními efekty a větší vážností – to bylo populární už před válkou díky filmům Alfreda Hitchcocka. Objevily se ale také snímky, které by před válkou nikdy nevznikly.

Otázka života a smrti (Matter of Life and Death, A, 1946) Tento britský film vypráví příběh mladého letce, který je sestřel a následně prožívá dvojí realitu. Jedna na zemi, kde se lékaři snaží zachránit jeho život a druhá v nebi, kde se odvíjí diskuze o tom, jestli by měl žít nebo zemřít. Pilot se navíc seznámí s americkou dívkou Jude, se kterou si začne milostnou aféru. Zajímavostí je, že scény odehrávající se na zemi jsou barevné, zatímco ty v nebi černobílé a jako spojení mezi nimi je využíváno mechanické schodiště.³⁰ (viz příloha – obrázek 3)

Další z výrazných snímků tohoto období je dnes již klasický příběh *Kráska a Zvíře* (Belle et la Bête, La, 1946) francouzského režiséra Jeana Cocteaua. V USA natočil Frank Capra snímek *Život je krásný* (It's a Wonderful Life, 1946) a *Zázrak v New Yorku* (Miracle on 34th Street, 1947) a prakticky vymyslel nový žánr – filmy, které oceňují běžné hodnoty pomocí fantasy – který se v Hollywoodu udržel prakticky dodnes. Další filmy v tomto stylu rychle následovaly – *The Ghost and Ms. Muir* (1947), vyprávějící příběh vdovy, kterou chce z její vysněné chaloupky vystrnadit duch starého námořníka; *Miranda* (1948), snímek o vztahu mořské panny a člověka nebo *Portrait of Jennie* (1948).

Mezitím, *Jungle Movies* procházely jistou formou renesance. A to nejen samotné filmy o Tarzanovi, ale i tzv. *Bomba Movies* – snímky, které sledovaly osud *Tarzanova* syna. Zdálo se, že diváci chtěli, aby je fantazie buďto uklidnila nebo, pokud v ní bylo

³⁰ SANDERS, J. *The Film Genre Book*, 2009, p. 341

násilí a dobrodružství, aby se odehrávala v nějaké daleké, imaginární zemi. Není překvapující, že se v té době objevil také první z filmů o *Sindibádovi* – *Sinbad the Sailor* (1947). Přesto se někdy objevil snímek, který šel proti proudu a pomocí fantazie ukázal na marnosti války. Příklad je například *Chlapec se zelenými vlasy* (*Boy with Green Hair, The*, 1948) – příběh o chlapci, kterému zezelenají vlasy poté, co při náletu přijde o oba rodiče a on je pak veřejně vystaven jako symbol nutnosti nastolení míru.

2.4 50. léta a 60. léta – fantasy v útlumu

Padesátá léta nebyla pro fantasy filmy příznivá a to zejména díky nedostatku inovací v oblasti technologií. Nicméně, začala poměrně úspěšně. Disney představil další klasický příběh v animované podobě – *Popelka* (*Cinderella*, 1950) a další filmy navázali na tradici Caprových snímků – *Harvey* (1950), příběh o muži, jehož nejlepším přítelem je šest stop vysoký králik, kterého vidí jen on a jeho sestra; *Pandora and the Flying Dutchman* (1951), zpracování slavného příběhu o Bludném Holanďanovi nebo *Angels in the Outfield* (1951), o andělech pomáhajících baseballovému týmu.

Mimo to ale byla tato dekáda víceméně plná pokračování a předělávek. Nastalo také hledání společného jmenovatele, který by spojil nejrůznější filmové mýty a vznikla tak celá série filmů - *Abbott and Costello Meet Frankenstein* (1948), *Abbott and Costello Meet the Invisible Man* (1951), *Abbott and Costello Meet Dr Jekyll and Mr Hyde* (1953) a *Abbott and Costello Meet The Mummy* (1955). Dalším příkladem klesající úrovně fantasy byla série filmů o Francisovi, mluvící mule - *Francis* (1950), *Francis Goes to the Races* (1951), *Francis Goes to West Point* (1952), *Francis Covers Big Town* (1953), *Francis Joins the WACS* (1954), *Francis Joins the Navy* (1955) a *Francis in the Haunted House* (1956).³¹

I tak ale můžeme najít několik světlých bodů tohoto desetiletí - *Muž v bílém obleku* (*Man in the White Suit, The*, 1951) bylo poměrně povedený technofantasy, které varuje před nebezpečím neplánovaného pokroku; *Scrooge* (1951), bylo sice jen jedno ze zpracování Dickensovy Vánoční koledy, nicméně šlo o jedno o příklad populárního komerčního filmu, který zároveň dosáhl vysoké kvality; *Krásky noci* (*Belles de Nuit, Les*, 1952), veselohra francouzského režiséra Reného Claira; technofantasy *Monkey*

³¹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 198

Business (1952) v němž si jednu z rolí zahrála vycházející hvězda Marilyn Monroe; *Brigadoon* (1954) zase ukázal, že fantasy muzikály mají potenciál; *Invaze zlodějů těl* (*Invasion of Body Snatchers*, 1956) přinesla do žánru nový prvek – posedlost.

Sedmá Pečeť (*Seventh Seal*, The, 1957) Snímek režiséra Ingmara Bergmana byla jedním z nejlepších projevů toho, co fantasy dokáže. Ústřední motiv – rytíř odsouzený ke zhoubě se hrou v šachy se Smrtí snaží oddálit svůj konec – byl poté použit mnohokrát. Nicméně, tady rytíř hraje ve jménu lidstva a snaží se pouze oddálit nevyhnutelné. Figurky představují lidské ctnosti a zásluhy a tahy se odrážejí v tom, co se děje mimo hru.³² Snímek nemohl být od klasických hollywoodských snímků té doby odlišnější. „*Přes svou myšlenkovou komplexnost i aktuální společenský dopad zůstala Sedmá pečeť snímkem á la these, rozvíjejícím idealistické filozofické učení, značně vzdálené společenským problémům dne. Skloubení a konfrontace myšlenek s konkrétními současnými realitami se uskutečnily až v pozdější Bergmanově tvorbě.*“³³

Vznikla také další série filmů o Draculovi, tentokrát v hlavní roli s Christopherem Lee a na rozdíl od některých předchozích verzí si udržela kvalitu. *Moucha* (*Fly*, 1958) dokázala, že i některé B-filmy mohou být kvalitní a snímek *O Palečkovi* (*Tom Thumb*, 1958) předvedl úžasné speciální efekty, stejně jako *Darby O'Gill and the Little People* (1959), který byl na film od Disneyho poměrně málo přelázaný a velice kvalitně zpracovaný. Disney také vyprodukoval další klasický příběh převedený do animovaného filmu – *Šípková růženka* (*Sleeping Beauty*, 1959).

Objevily se také snímky, které spadají do podžánru nazvaného *Meče a Sandály* (*Sword and Sandals*). Ten byl oblíbený hlavně díky svalnatým postavám hlavních hrdinů, které tehdejší diváky táhly do kin. Tvoří ho zejména historické epy jako *Odyseus* (1955), *Paris a Helena* (*Helen of Troy*, 1956) nebo *Herkules* (1957), ale i některé z nich v sobě mají jisté prvky fantasy. Nicméně, byl to jen počátek tohoto žánru, který se znovu objevoval v dalších obdobích.³⁴

Poslední zajímavostí padesátých let je vývoj japonské kinematografie. Úspěchem byl sci-fi snímek *Godzilla* (1954), stejně jako snímek režiséra Akira Kurosawy *Sedm Samurajů* (*Seven Samurai*, 1954). Ten natočil i snímek *Tři zločinci ve*

³² PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 62

³³ HERFURT, I. *Zlatý fond světové kinematografie : 100 filmů vybraných anketou UNESCO*. 1. vyd. Praha : Horizont, 1986. str. 195

³⁴ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 60

skryté pevnosti (Hidden Fortres, The, 1958), který můžeme zařadit mezi fantasy snímky a je jeho prvním filmem v širokoúhlém formátu. Najdeme zde také několik prvků, které si později George Lucas vypůjčil do svých *Hvězdných válek*. Tím nejpodstatnějším je vyprávění příběhu z pohledu „obyčejných“ postav – v tomto filmu jde o dva sedláky, kteří za vidinou odměny pomáhají dostat princeznu do bezpečí a v *Hvězdných válkách* tyto role představují droidi R2D2 a C3PO.³⁵

Začátek šedesátých let byl v podstatě pokračováním let padesátých. Objevilo se opět několik hororových fantasy, mezi ty lepší patřil snímek *Vládkyně Ayesha* (She, 1965). Disney vyprodukoval hned několik animovaných filmů, které ale často postrádaly celistvost příběhu – příkladem za všechny je zpracování artušovské legendy *Meč v kameni* (Sword in the Stone, The, 1963). Lépe se jim vedlo v oblasti hraných filmů – objevil se například první z řady snímků o inteligentním autě *Můj miláček brouk* (Love Bug, The, 1968), který se později dočkal i televizního seriálu. Úspěch částečně animovaný snímek *Mary Poppins* (1964) s Julií Andrews v hlavní roli kouzelné chůvy, která byla za svůj výkon oceněna Oscarem. Objevilo se také několik snímků na motivy povídek E. A. Poea natočených režisérem Rogerem Cormanem jako *Zánik domu Usherů* (House of Usher, 1960), *Historiky hrůzy* (Tales of Terror, 1962) nebo *Maska rudé smrti* (Masque of th Red Death, The, 1964). Mezi další významné filmy patří *Proces* (Trial, The, 1962) nebo jeden z nejlepších Hitchcockových filmů *Ptáci* (Birds, The, 1963).³⁶ *7 Faces of Dr. Lao* (1964) – sarkastická erotická fantasy o tom, jak návštěva cirkusu dokáže uvolnit poměry v upnutém městečku možná nepatří mezi ty nejlepší snímky, ale najdeme zde pár skvělých momentů.³⁷ Japonské filmy navazují na tvorbu 50. let snímky jako *Kwaidan* (1964), založený na čtyřech strašidelných pohádkách nebo *Onibaba* (1964) vyprávějící hororový příběh z japonského středověku.

Pokračovalo také natáčení snímků o antických legendách a to hlavně díky úspěchu *Ben-Hura* (1959), který získal rekordních 11 Oscarů. Netrvalo to ale dlouho, jelikož brzy přišla *Kleopatra* (Cleopatra, 1953) s Elizabeth Taylor, která stála filmaře neuvěřitelných 44 milionů dolarů. Nicméně, snímek neměl takový úspěch, jaký se očekával a dokázal si na sebe alespoň vydělat až po prodeji televizních práv. Studia pak na dlouhou dobu tento žánr zavrhl.

³⁵ SANDERS, J. *The Film Genre Book*, 2009, p. 348

³⁶ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 199

³⁷ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 66

Jáson a Argonauti (Jason and The Argonauts, 1963) Zpracování klasického příběhu o Jásonovi a jeho dobrodružstvích při hledání Zlatého rouna měl oproti Kleopatře mizivý rozpočet, kolem milionu dolarů. Díky skvělé práci tvůrce speciálních efektů Raye Harryusema, který tento film označil za své mistrovské dílo, dokázal film předčít italské originály a to i přesto, že zápletka nijak neoslňuje.³⁸

V druhé polovině šedesátých let se pak objevily filmy o *Dr. Goldfootovi*, dvě sexistické parodie na *Jamese Bonda* či *Fu Mancha* a následně podobně laděný snímek *One Million Years B. C* (1966), velice úspěšná prehistorická fantasy. Humorná stránka filmu se tak začala pomalu prosazovat a vznikl například první snímek o *Asterixovi* – *Asterix a Galové* (Asterix the Gaul, 1967). V tomto roce jsou natočeny ještě další komediální fantasy jako *Barbarella* (1967) s Jane Fonda v hlavní roli; *Okouzlený* (Bedazzled, 1967), příběh muže, který zaprodá duši ďáblu za sedm splněných přání, *Ples upírů* (Fearless Vampire Killers, or Pardon Me, Your Teeth Are in My Nec, The, 1967) nebo *Playtime* (1967). Protikladem jsou jim snímky jako *Doktor Faust* (Dr Faustus, 1967) nebo *Pět milion let k Zemi* (Quatermass and the Pit, 1967). Velkým propadákem byli muzikálové fantasy - *Pan doktor a jeho zvířátka* (Doctor Dolittle, 1967) a *Chitty Chitty Bang Bang* (1968). *Divotvorný hrnec* (Finian's Rainbow, 1968), adaptace muzikálové komedie z roku 1947 o leprikonovi, kterému odvezou hrnec zlata na jih USA a on se vypraví za ním, si vedl o něco lépe.

Tvůrci Ingmar Berman se svou *Hodinou vlků* (Hour of the Wolf, The, 1968) a Lindsay Anderson s *Kdyby...* (If..., 1968) vystihli revoluční atmosféru konce šedesátých let. *The Magus* (1968) možná nedokázal přesně vystihnout ducha knižní předlohy, nicméně se ukázalo, že snaha se cení a snímek byl komerčně úspěšný a Roman Polanski získal úspěch se snímkem *Rosemary má děťátko* (Rosemary's Baby, 1968). *Žlutá ponorka* (Yellow Submarine, 1968) zase zobrazovala éru legendárních Beatles. Mezitím se objevil nový podžánr hororu – *Zombie movies* – se snímkem *Noc oživlých mrtvol* (Night of the Living Dead, 1968). Předělávky a pokračování poměrně vydělávaly, ale jejich čas se začal pomalu chýlit ke konci. Završením byla velice nepovedená *Její pomsta* (Vengeance of She, The, 1968), další z řady adaptací románu *Ona* (1887), která byla začátkem konce B-filmů.³⁹

³⁸ SANDERS, J. *The Film Genre Book*, 2009, p. 355

³⁹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 199

2.5 70. a 80. léta – počátky velkých režisérů

Začátek sedmdesátých let patřil hororům, některé z nich ovlivnily fantasy žánr na několik příštích let. Režisér Ken Russel svými snímky jako byli *Ďáblové* (*Devils, The*, 1970) ukázal režisérům i spisovatelům, že fantasy žánr má stále určitá neprozkoumaná místa. Podobný vliv měl i snímek *Představení* (*Performance*, 1970), který ukázal, jak se mohou představy o lásce, jaké měla tehdejší generace, rychle změnit v násilí a i když v tomto případě nejde o fantasy, ovlivnil tento film mnoho jejích tvůrců. Mimo to nebyla fantasy tvorba raných sedmdesátých let ničím výjimečná, jakoby si od konce let šedesátých nic nevzala.⁴⁰ Bylo tu několik pokusů navázat na úspěch *Rosemary má děťátko – Koncert pro Satana* (*Mephisto Waltz, The*, 1971), *The Possession of Joel Delaney* (1971), *Ten druhý* (*Other, The*, 1972) a konečně jeden, kterému se to podařilo – *Ted' se nedívej* (*Don't Look Now*, 1973), psychologický horor ve kterém se rodiče snaží díky médiu spojit se svou utonulou dcerou. Prakticky okamžitě se začaly objevovat podobné filmy – *Vymítač ďábla* (*Exorcist, The*, 1973), *Legenda pekelného domu* (*Legend of Hell House, The*, 1973), *The Reincarnation of Peter Proud* (1974), *Carrie* (1975) – první film na motivy tvorby spisovatele Stevena Kinga – *Přichází Satan!* (*Omen, The*, 1976), *Oživlá* (*Audrey Rose*, 1977) nebo *Oči Laury Marsové* (*Eyes of Laura Mars*, 1978).

Sedmdesátá léta ale rozhodně nebyla jen obdobím psychologických thrillerů nebo filmů o posedlosti ďáblem. *Fritz The Cat* (1971) byl velký hit animátora Ralpha Bakshiho. *Pan Wonka a jeho čokoládovna* (*Willy Wonka and the Chocolate Factory*, 1971), pohádkový muzikál na motivy knihy Roalda Dahla, získal *dětskému fantasy* konečně takové uznání, jaké si zaslouží. Jako šlápnutí vedle se v roce 1972 ukázala stejnojmenná předělávka snímku *Ztracený obzor* (*Lost Horizon*, 1937) do muzikálového zpracování. *Jatka č. 5* (*Slaughterhouse Five*, 1972) v sobě míchala fantasy, sci-fi a surrealismus stejným způsobem jako jejich knižní předloha, podobně na to byl i snímek *The Final Programme* (1973). *Rituál* (*Wicker Man, The*, 1973) je soubojem křesťanství a pohanství odehrávajícím se na malém ostrově, jehož obyvatelé žijí skoro utopickým životem. Španělský snímek *Duch úlu* (*Spirit of the Beehive, The*, 1973) zase ukázal nový pohled na motiv Frankensteinova. Muzikálový *Fantom ráje* (*Phantom of the Paradise, The*, 1974) ve své době nesklidil příliš úspěchu, zpětně ho ale můžeme vidět

⁴⁰ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 199

jako zajímavou verzi Faustovské legendy. *Stepfordské paničky* (Stepford Wives, The, 1974) byla technofantasy o popření vlastní duše, která dokázala vyjádřit strašidelnou atmosféru rozhodně lépe než její remake z roku 2004. *Monty Python a Svatý grál* (Monty Python and the Holy Grail, 1975) režiséra **Tery Gilliama**, byl první z filmů navazujících na úspěšnou televizní komediální sérii *Monthy Python a létající cirkus* (Moty Python's Flying Circus, 1969 – 1974). Australský *Piknick na Hanging Rock* (Picnic at Hanging Rock, 1975), jeden z nejkrásnějších fantasy snímků, ukázal, jak se dají točit fantasy filmy na základě historických událostí.⁴¹ Vypráví příběh třech studentek, které se se svou učitelkou ztratí na výletě do sopečné oblasti.⁴² *Rocky Horror Picture Show* (1975), parodie na béčkové horory s prvky sci-fi a rockové muziky se stejně jako muzikál, který je mu předlohou, stal kultovním hitem.

Zajímavé v tomto desetiletí je i dění v oblasti televizních filmů. Animovaná verze Dickensovi vánoční koledy *A Christmas Carol* (1971) je velice dobrá. *The Night Stalker* (1971) je úvodním filmem pro televizní sérii o reportérovi Kolchakovi, obdobně je na tom snímek *Kung-fu* (1972). Objevili se také piloty k seriálům o superhrdinech – *Neuvěřitelný Hulk* (Incredible Hulk, The, 1970), *Spiderman* (1977), *The Man from Atlantis* (1977) a *Kapitán Amerika* (Captain America, 1979). *The Lion, the Witch and the Wardrobe* (1978) je nepovedená americká animovaná verze prvního dílu *Letopisů Narnie* C.S. Lewise.⁴³

Na velkém plátně se mezitím objevil první snímek režiséra **Davidy Lynche** *Mazací hlava* (Eraserhead, 1976). *King Kong* (1976) není sice špatný, ale je považován spíše za nekvalitní pokus napodobení originálu. *Through the Looking Glass* (1976) dokázal, že ne všechny pornografické fantasy snímky musí být špatné, ale žádnému z jeho nástupců se to už zopakovat nepodařilo. Animovaný *Allegro Non Troppo* (1976) byl dobře zpracovanou parodií na disneyovskou *Fantazii* (Fantasia, 1940) a navíc přispěl k dalšímu rozvoji animovaných snímků. *Auto* (Car, The, 1977) - příběh démonickém automobilu, které ohrožuje malé americké městečko - představuje extrémní příklad technofantasy. *Podivný pátek* (Freaky Friday, 1976) je příběh o krizi identity a to doslovně – matka s dcerou si vymění těla a zjistí, jaké je to žít v kůži té druhé. Terry Gilliam využil své zkušenosti z Monthy Pythona a zároveň se vymanil ze

⁴¹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 200

⁴² KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*, Praha, 1999, str. 212

⁴³ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 200

škatulky režiséra animovaných snímků filmem *Žvahlav* (Jabberwocky, 1977). Pohádková zápletka o skromném učedníkovi, který se živí jako drakobijec a pozadím ubláčené potopy středověkého života dala základ Gilliamovým jedinečným sarkasticky pochmurným komediím.⁴⁴ *The Mouse and His Child* (1977), animovaná adaptace románu Russella Hobana byla poměrně vydařená. Objevil se první animovaný film od Disneyho s prvek Toons - *Pete's Dragon* (1977).

Hvězdné Války (Star Wars, 1977) Filmová sága režiséra **George Lucase** byla přínosem nejen v oblasti speciálních efektů ale dokázala skvěle zkombinovat akční sci-fi s dobrodružným fantasy. (viz příloha – obrázek č. 4) V příběhu o meziplanetárním boji dobra a zla najdeme v něm východní i západní mytologii, nápaditost samurajských filmů a westernů, choreografii leteckých manévřů z druhé světové války.⁴⁵ První tři snímky s podtituly *Epizoda IV: Nová naděje*, *Epizoda V: Impérium vrací úder* a *Epizoda VI: Návrat Jediho* byly natočené v průběhu šesti let a na přelomu nového tisíciletí pak Lucas natočil další tři – *Epizoda I: Skrytý hrozba*, *Epizoda II: Klony útočí*, *Epizoda III: Pomsta Sithů*, které však předchozím dějově předcházely. Lucas nереžiroval všechny snímky, nicméně má pořád statut jejich tvůrce. Sága si získala celosvětový úspěch a patří mezi to nejlepší ze světové kinematografie, stejně jako hudební doprovod Johna Williamse.

Ralph Bakshi uspěl s animovaným snímkem *Wizards* (1977), nicméně brzy na to přišel jeho největší propad – pokus o animovanou verzi *Pána Prstenů* (Lord of the Rings, 1978), která naprosto propadla. *Dotek Medúzy* (Medusa Touch, The, 1978) na motivy románu Petera Van Greenawaye si klade otázku, zda předtuchy jsou jen předpovídání budoucnosti nebo jestli jsou tím, co tuto budoucnost zapříčiní. Snímek *Vodní děti* (Water Babies, The, 1978), který kombinoval hraný film a animaci, bohužel nedokázal zachytit podstatu klasické mravokárné fantasy Charlese Kingsleyho.

Příchod technofantasy *Superman* (1978) měl velký vliv na vývoj fantasy žánru. Jeho úspěch totiž ukázal filmařům, jaké bohatství se skrývá v komiksech. V roce 1966 byl sice natočen už film o *Batmanovi*, nicméně na motivy televizního seriálu a s komiksem neměl tolik společného.

Pozdní sedmdesátá léta znamenala návrat hororové fantasy jako *Mlha* (Fog, The, 1979) nebo povedené zpracování drákulovské tematiky režiséra Wenera Herzoga –

⁴⁴ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 71

⁴⁵ KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*, Praha, 1999, str. 199

Upír Nosferatu (Nosferatu the Vampyre, 1979). *Monty Pythonův smysl života* (Monty Python's Life of Brian, 1979) zase ukázal svůj trochu neuctivý pohled na původ křesťanství. Objevil se snímek *Vlkodlačí kvilení* (Howling, The, 1980), který se i přes nijak oslnivou kvalitu dočkal několika pokračování, ale také mnohem kvalitnější *Osvícení* (Shining, The, 1980) režírované Stanleyem Kubrickem. Poté přišel *Souboj Titánů* (Clash of The Titans, 1981), poslední film tvůrce efektů Ryae Harryhausena, který vykresluje vztahy mezi bohy a lidmi. Tento snímek je typický pro tuto dobu, kdy se zvyšuje zájem o mýtickou fantasy, který se postupně promítne i do televizní tvorby.⁴⁶ Ve stejnou dobu se objevují příběhy o Conanovi v hlavní roli s Arnoldem Schwarzeneggerem – *Barbar Conan* (Conan the Barbarian, 1982) a *Ničitel Conan* (Conan the Destroyer, 1984), přičemž hlavně první díl byl obrovským úspěchem. Pokračování *Rudá Sonja* (Red Sonja, 1985) už takový úspěch nepřineslo. Prakticky ignorován se objevil také snímek *Drakobijce* (Dragonslayer, 1981), který byl však jedním z nejlepších snímků subžánru *Meče a magie* (Sword and Sorcery). *Excalibur* (1981) Johna Boormana je úžasným filmem, který byl bohužel ve své době nepochopeným – znalci artušovských legend snímku neporozuměli – a něco obdobného čekalo i *Duchařský příběh* (Ghost Story, 1981), který byl založený na slavném románu Petera Strauba.

Dalším z významných tvůrců, který významně přispěl svou tvorbou ve fantasy žánru byl **Steven Spielberg**. Ten se stal jedním z nejznámějších světových režisérů díky snímkům jako *Čelisti* (Jaws, 1975) nebo legendárnímu sci-fi *Blízká setkání třetího druhu* (Close Encounters of the Third Kind, 1977). Nebylo tedy překvapením, že první z filmů o Indianu Jonesovi – *Dobyvatelé ztracené archy* (Raiders of the Lost Arch, 1981), na jehož tvorbě se podílel také George Lucas, slavil obrovský úspěch. Společně pak natočili další dva díly – *Indiana Jones a Chrám zkázy* (Indiana Jones and the Temple of Doom) a *Indiana Jones a Poslední křížová výprava* (Indiana Jones and the Last Crusade, 1989). A přitom šlo o „jednoduché akční dobrodružství plné kaskadérských výkonů a speciálních efektů, které si klade jediný cíl, pobavit“⁴⁷ Objevilo se samozřejmě několik napodobitelů, jako *Doly krále Šalamouna* (King Solomon's Mines, 1985), který je stejně jako *Indiana Jones* inspirován knižní sérií H. Ridera Haggarda o dobrodružstvích Allana Quatermaina. Mezitím Spielberg režíroval snímek

⁴⁶ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 73

⁴⁷ BERGAN, R. ...*ismy: jak chápat film*. 1. vyd. Praha: Sloart, 2011. str. 52. ISBN 978-80-7391-496-7

E.T.- Mimoszemšťan (E.T. – The Extraterrestrial, 1982), který patří dodnes mezi neznámější filmy všech dob. Mimo režie se ale také pomáhal začínajícím režisérům jako producent nebo šéf výroby. Vznikly tak snímky jako hororový *Poltergeist* (1982) Toby Hookera, komediální fantasy *Gremlins* (1984) Joesa Danteho nebo série *Návrat do budoucnosti* (Back to the Future, 1985 – 1990) **Roberta Zemeckise**, který jako jediný dokázal vystoupit ze stínu svého „učitele“ snímky jako *Forrest Gump* (1994) či *Trosečník* (Cast Away, 2000). Mezi další můžeme zařadit filmy jako komediální fantasy *Rošťáci* (Goonies, The, 1985), příběh o Sherlocku Holmesovi *Pyramida hrůzy* (Young Sherlock Holmes, 1985), animovaný *Americký ocásek* (American Tail, An, 1986) a jeho pokračování nebo *Velký* (Big, 1988). Velkým Spielbergovým režisérským úspěchem pak byl *Jurský Park* (Jurassic Park, 1993), který se v dalších letech dočkal dvou pokračování.

Najdou se ale i snímky, se kterými Spielberg neměl, co dočinění. Terry Gilliam natočil fantasy *Zloději času* (Time Bandits, 1981), *Brazil* (1985) nebo *Dobrodružství barona Prášila* (Adventure of Baron Munchausen, 1988) a svým jedinečným pohledem byl tomuto žánru velkým přínosem. Animovaný snímek Jima Hensona *Temný krystal* (Dark Crystal, The, 1982), byl jedním z milníků tzv. *High fantasy* (epická či heriocká fantasy). Zklamáním byl *Poslední jednorozec* (The Last Unicorn, 1982), stejně jako *Meč a čaroděj* (The Sword and the Sorcerer, 1982). Disneyho technofantasy *Tron* (1982) získala uznání až z odstupem času a pravděpodobně by byla úspěšnější, kdyby se objevila o několik let později. Můžeme říct, že v 80. letech byl každý druhý film fantasy, sci-fi, horor nebo jejich kombinace. Mnoho z nich bylo spojené se jménem Steven King, což zaručovalo úspěch – i přesto, že ne všechny vynikaly kvalitou a sám King se nakonec vzbouřil a snažil se nad adaptacemi jeho děl získat určitou kontrolu.⁴⁸

Nekonečný příběh (Neverending Story, 1984) Pohádka o chlapci, který si v antikvariátu půjčí magickou knihu, díky které se dostane do magické říše, kterou musí zachránit je opět adaptací knižní předlohy. Německý snímek získal další dvě pokračování, nicméně díky jiným hercům i postupným změnám vzhledu pohádkových bytostí už neměla takový úspěch. *Společenství vlků* (The Company of Wolves, 1984), založený na příbězích Angely Carterové mísí legendy o vlcích, vlkodlacích a Červené Karkulce. Hlubavá tragikomedie *Purpurová růže z Káhiry* (The Purple Rose of Cairo,

⁴⁸ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 201

1984) byl pozoruhodný fantasy film Woodyho Allena. *Krotitelé duchů* (Ghosbusters, 1984) byli kasovním úspěchem a dočkali se v roce 1989 pokračování. Stejný úspěch měla pro změnu hororová *Noční můra v Elm Street* (A Nightmare on Elm Street, 1984), která obohatila hororový žánr a dočkala se mnoha pokračování i předělávek, často velice kvalitních. *Tarzan* (Greystoke: The Legend of Tarzan, Lord of the Apes, 1984) konečně dokázal, že i snímek o Tarzanovi může být vynikající. Ridley Scott, který měl za sebou sci-fi *Vetřelec* (Alien, 1979) či *Blade Runner* (1982) natočil fantasy snímek *Legenda* (Legend, 1985), inspirovaný několika pohádkovými příběhy. Nicméně, *Jestrábi žena* (Ladyhawke, 1985), která je také pohádkovou fantasy, Scottův snímek dokázala předčít. Objevilo se také pokračování *Čaroděje ze země Oz* (1939) – *Návrat do země Oz* (Return to Oz, 1985) nebo hororové komedie *Noc hrůzy* (Fright Night, 1985) a *Re-Animator* (1985), který byl variací na filmy o Frankensteinovi. Clint Eastwood naopak přišel se zajímavou kombinací westernu a fantasy – *Podivný jezdec* (Crosshatch Pale Rider, 1985). *Moucha* (The Fly, 1986) byla sice adaptací, ale velice povedenou. *Highlander* (1986) byl nečekaně úspěšnou hrdinskou fantasy, která se dočkala několika pokračování. *Peggy Sue se vdává* (Peggy Sue Got Married, 1986), příběh s motivy časové smyčky, vypráví o ženě, která dostane příležitost změnit svou minulost, ale nakonec ji nevyužije. V této době se Hollywood potýkal s nízkou návštěvností kin a to se bohužel projevilo i na filmové tvorbě. Mezi světlejší momenty následujícího roku tak patří *Princezna nevěsta* (Princess Bride, The, 1987) nebo *Čarodějky z Eastwicku* (Witches of Eastwick, The, 1987) a jeho vrchol bylo zcela jistě *Nebe nad Berlínem* (Himmel über Berlin, Der, 1987), příběh dvou andělů, kteří navštíví Berlín, kde se jeden z nich zamiluje a chce se stát člověkem.⁴⁹

Dalším režisérem, který se v tomto období začínal prosazovat, byl trochu extravagantní **Tim Burton**. Po úspěchu jeho poměrně nízkorozpočtové dobrodružné komedie *Pee-Weeho velké dobrodružství* (Pee Wee's Big Adventure, 1985) získal od studia Warner Bros peníze na natočení dalšího snímku a tentokrát šlo o komediální hororovou fantasy vyprávějící příběh manželského páru duchů, do jejichž domu se nastěhují noví nájemníci – *Beetlejuice* (1988). Ten měl opět úspěch a studio se rozhodlo, že svému novému nadějnému režisérovi svěří adaptaci jednoho ze svých komiksových hrdinů. *Batman* (1989) byl úspěchem právě díky úžasné stylizaci a temné

⁴⁹ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 202

ponurosti, kterou jí Burton vdechl. Burton poté natočil i pokračování *Batman se vrací* (*Batman Returns*, 1992), které ačkoliv mělo komerční úspěch, bylo přijato diváky trochu rozpačitě. Studio dalo Burtonovi volnou ruku a film byl ještě temnější, děsivější než jeho předchůdce. Mezitím se ale objevil *Střihoruký Edward* (*Edward Scissorhands*, 1990), první z dlouhodobých spoluprací Burtona s Johnny Deppem.

V roce 1988 se objevilo mnoho poměrně kvalitních fantasy – *Skvělé dobrodružství Billa a Teda* (*Bill and Ted's Excellent Adventure*, 1988), hororový *Dream Demon* (1988), další snímek na motivy Jekylla a Hyda *Hranice šílenství* (*Edge of Sanity*, 1988), *Strašidelné Vánoce* (*Scrooged*, 1988) nebo *Navigátor: Středověká odysea* (*The Navigator: a Medieval Odyssey*, 1988), novozélandského režiséra Vincenta Warda, který kombinuje středověkou Anglii a přítomnosti na Novém Zélandu. Výjimečným snímkem je *Něco z Alenky* (*Alice*, 1988) Jana Švankmajera – „Zajímavá interpretace klasické fantasy Lewise Carolla, která dosahuje surrealistického efektu překrýváním hraného děje animací. Výsledek je klaustrofobní a poněkud hrůzostrašný.“⁵⁰

Falešná hra s králíkem Rodgerem (*Who Framed Roger Rabbit*, 1988) bylo další úspěšné spojení Spielberga a Zemeckise. Příběh vychází z myšlenky, že hrdinové animovaných grotesek vedou mimo kameru svůj vlastní život. To samozřejmě vyjde najevo a ve filmu se tak objevuje komunikace herce s kreslenou postavou, což bylo pro tvůrce velkou výzvou. Animátor Richard Williams měl dodat postavičkám trojrozměrnost a docílit toho, aby vše působilo věrohodně. Experiment, při kterém byly použity nové technologie, se vyplatil a šlo o velký úspěch.⁵¹ (viz příloha – obrázek č. 5)

V roce 1989 přišel Disney s další úspěšnou animovanou pohádkou – *Malá mořská víla* (*Little Mermaid, The*, 1989), která sklidila úspěch hlavně díky hudebnímu doprovodu Alana Menkena. To studiu ukázalo, že je čas vrátit se k hudebním animovaným filmům a brzy následovala *Kráska a Zvíře* (*Beauty and the Beast*, 1991), *Aladin* (*Aladdin*, 1993), *Pocahontas* (1995) nebo *Zvoník u Matky Boží* (*Hunchback of Notre Dame, The*, 1996). Další snímek konce osmdesátých let - *Čarodějky* (*Witches, The*, 1989) natočené podle pohádky Roalda Dahla - byl poměrně vydařenou komedií. A

⁵⁰ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. str. 79. ISBN 80-00-01126-3

⁵¹ *Česko-Slovenská filmová databáze*. [online]. 2001 - 2013 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/10142-falesna-hra-s-kralikem-rogerem/>

sportovní drama *Hřiště snů* (Field of Dreams, 1989) ukázalo, že ve fantasy můžeme použít naprosto cokoliv – i baseballové hřiště – a může to fungovat dokonale.

2.6 90. léta – fantasy na konci století

Na začátku devadesátých let přišel snímek *Duch* (Ghost, 1990) – romantické drama o mrtvém muži, který se jako duch snaží spojit se svou láskou. A to přes médium, které zde ztvárňuje osobitá Whoopi Goldberg, oceněná za svůj výkon Oscarem. Bylo tu také několik neúspěšných pokračování či remaků, tak jako každou dekádu. Nicméně, další rok nabídl škálu nejrůznějších fantasy, které stojí za to vidět. *Addamsova rodina* (The Addams Family, 1991), filmová adaptace kultovního televizního seriálu měl i přes slabou zápletku kasovní úspěch a tak o dva roky později vzniklo pokračování *Addamsova rodina 2* (Addams Family Values, 1993), která první díl rozhodně předčí.⁵² Za zmínku stojí ještě *Znovu po smrti* (Dead Again, 1991), *Chraň si svůj život* (Defending your life, 1991), *Král rybář* (The Fisher King, 1991), *Twin Peaks* (Twin Peaks: Fire Walk with Me, 1991) nebo *Hook* (1991), další adaptace příběhu o Peteru Panovi. Mohli bychom zmínit také film *Terminátor 2: Den zúčtování* (Terminator 2: Judgment Day, 1991), který může být považován za technofantasy a navíc má v sobě jeden typický fantasy prvek – tzv. *Shapeshiftera* (někdo, kdo dokáže měnit svou podobu).⁵³

V roce 1992 se objevil komediální horor *Buffy, zabíječka upírů* (Buffy the Vampire Slayer), který možná nepatří mezi to nejlepší z filmové tvorby, nicméně na něj o pár let později úspěšně navázal televizní seriál. Mezi to lepší z fantasy tohoto roku patří černá komedie *Smrt jí sluší* (Death Becomes Her, 1992) dvou stárnoucích sokyní, které získají přístup k elixíru života nebo *Orlando* (1992), adaptace biografie Wirginie Wolfové.

Drákula (1992) Z původně televizního zpracování vznikl klasický hororový snímek, který má svá specifika a kouzlo, které se žádné další adaptaci slavného Drákula příběhu nepodařilo překonat. **Francis Ford Coppola** chtěl film plný fantazie a známý svým odporem k moderním počítačovým efektům, nakonec najal svého syna, kterému

⁵² PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. str. 82 ISBN 80-00-01126-3

⁵³ CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*, 1997, p. 203

se podařilo realizovat většinu efektů až neuvěřitelně jednoduchým způsobem. To mělo vliv na celkovém vyznění filmu, který kromě hereckých výkonů a dokonalé dobové výpravy sází také na atmosféru.⁵⁴ (viz příloha – obrázek č. 6)

Událostí roku 1993 byl pravděpodobně Jurský park, nicméně v něm najdeme i několik nezapomenutelných fantasy. Jednou z nich je lehká romantická komedie *Na Hromnice o den více* (Groundhog day, 1993), ve které cynický televizní reportér v podání Billa Murrayho zjistí, že prožívá jeden den stále dokola. Motiv časové smyčky se objevil také v *Návštěvnících* (Visiteurs, Les, 1993), kde se rytíř a panoš přenesou ze dvanáctého století do současnosti. Dalším vynikající fantasy tohoto roku byly *Ukradené Vánoce* (The Nightmare Before Christmas, 1993), produkované Timem Burtonem. Jde o loutkový film, který se bohužel nesetkal s velkým ohlasem a to hlavně díky skoro neexistující propagaci ze strany studia Disney.⁵⁵

Lví král (Lion King, The, 1994) byl dalším kasovním trhákem Disney studia, ze kterého se ale mezitím odtrhli někteří jeho tvůrci a vznikly tak animované pohádky *Labutí princezna* (Swan Princess, The, 1994) a *O Malence* (Thumbelina, 1994), které ovšem nedosáhli takového úspěchu. *Maska* (Mask, The, 1994), satirická komedie vycházející z komiksového seriálu, vtipně poukazovala na fakt, že superhrdinou se může stát každý – v tomto případě za pomoci zelené masky. Z žánru hororové fantasy musíme zmínit *Interview s Upírem* (Interview with the Vampire: The Vampire Chronicles, 1994), natočený podle populární knižní předlohy Anne Rice. Mezi to lepší z tehdejší doby patří Švankmajerův loutkový snímek *Lekce Faust* (Faust, 1993). Snímky jako *Casper* (1995) nebo *Batman navždy* (Batman Forever, 1995) nebyly špatné, ale nijak nenadchly. *Jumanji* (1995), rodinné fantasy režiséra Joea Johnstona je nezapomenutelná hlavně pro svou scénu úprku desítek slonů, nosorožců, zeber, pelikánů a opic ulicemi města. Všechna zvířata vznikla pomocí speciálních efektů vytvořené společností George Lucase a kde byla poprvé vytvořená fotorealistická zvířecí srst.⁵⁶

Příběh hraček (Toy Story, 1995), režisérský debut **Johna Lassera** je animovaný snímek, vyprávějící příběh chlapce, jehož hračky v jeho nepřítomnosti ožívají. Důležitý

⁵⁴ BÁRTA, M. Archiv: Drákula. *CINEMA*. 2011, sešit 244, č. 8, s. 62 - 63. ISSN: 1210-132X

⁵⁵ Česko-Slovenská filmová databáze. [online]. 2001 - 2013 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/29484-ukradene-vanoce/zajimavosti/>

⁵⁶ Best of: Možné je cokoliv. *CINEMA*. 2011, sešit 243, č. 7, s. 77

je tento snímek hlavně proto, že je to první film vytvořený kompletně počítačovou technikou – není náhoda, že ho vytvořil právě Pixar, jelikož se jedná o studio, které vzniklo z firmy Graphic Groups George Lucase.⁵⁷ Díky obrovskému úspěchu snímku vznikl zanedlouho druhý díl *Toy Story 2: Příběh hraček* (Toy Story, 1999). O více jak deset let později se Disney, které mezitím Pixar odkoupilo, rozhodlo natočit další díl, nicméně bez režisérské účasti Lassera a vznikl tak *Toy Story 3: Příběh hraček* (Toy story 3, 2010). Nicméně, Lasser natočil další úspěšné animované filmy jako *Život Brouka* (Bug's Life, A, 1998) nebo sérii *Auta* (Cars, 2006) a *Auta 2* (Cars 2, 2011).

Space Jam (1996) se pokusil navázat na úspěch *Falešné hry s králíkem Rodgerem* s využitím kombinace animace a hraného snímku, nicméně ani obsazení populárního basketbalového hráče Michaela Jordana do hlavní role filmu nepomohlo. Snímek *Dračí srdce* (Dragonheart, 1996) byl úspěšnou dobrodružnou fantasy, odehrávající se v desátém století v Anglii, vypráví příběh posledního žijícího draka. *Batman a Robin* (1997) byl nejhorším batmanovským snímkem v historii. V tomto období bylo také populární vkládat fantasy prvky do romantických filmů. Vznikly tak snímky jako *Jak přicházejí sny* (What Dreams May Come, 1998), *Seznamte se Joe Black* (Meet Joe Black, 1998), *Město Andělů* (City of Angels, 1998) nebo o tři roky novější *Kate a Leopold* (Kate and Leopold, 2001). Úspěšným snímkem byla adaptace knihy Stephenha Kinga – *Zelená míle* (Green Mile, The, 1999) – získala několik nominací na Oscara a dodnes je považována za jeden z nejlepších filmů v historii kinematografie.

⁵⁷ Česko-Slovenská filmová databáze. [online]. 2001 - 2013 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/18184-toy-story-pribeh-hracek/zajimavosti/>

3 MODERNÍ FANTASY A JEJÍ TVŮRCI

Pro fantasy žánr byl přelom tisíciletí novým začátkem, který přinesl do tohoto žánru nový směr. Když v roce 2001 vstoupil do kin první díly adaptací úspěšných knižních sérií – Harry Potter a Pán Prstenů – ukázalo se, že tento žánr má v sobě mnohem větší potenciál, než se dosud zdálo. Z tohoto důvodu je jim v této kapitole věnována velká pozornost. Jak už je uvedeno na začátku práce v kapitole Filmová Fantasy, objevilo se od té doby mnoho nových fantasy, některé s úplně novými tématy – často podle knižních předloh – nebo jiná, která zpracovávají příběhy, které už se v určité formě objevily dříve. V této kapitole budou proto ty, které se dočkaly velkého úspěchu, uznání kritiků nebo přinesly žánru něco nového. Budou zmíněny také animované filmy, které jsou z většiny neoddělitelnou součástí fantasy, stejně jako superhrdinská fantasy, která v posledních letech zažívá velký návrat. Závěr je vyhrazen režiséru Timu Burtonovi, jehož snímky jsou pro fantasy žánru velkým přínosem a jehož tvorba nebyla tímto oživením fantasy žánru nijak ovlivněna.

3.1 Harry Potter

Bez nadsázky můžeme Harryho Pottera označit za nejúspěšnější fantasy počín všech dob – jedná se nejvýdělečnější knižní i filmovou sérii všech dob. Když J. K. Rowlingová vydala první knihu – *Harry Potter a Kámen Mudrců* (Harry Potter and the Philosopher's Stone, 1997), zájem o fantasy začal narůstat neuvěřitelným způsobem. Společně s dlouho očekávaným příchodem filmového Pána Prstenů, tak zapříčinil znovuoobjevení tohoto žánru. (viz příloha – obrázek č. 7) Výhodou filmů o Harry Potterovi právě oproti Pánu Prstenů však bylo to, že se objevily jen pár let po vydání prvního dílu, kdy knihy nebyly ještě známy po celém světě. A tak se tvůrci alespoň v začátcích nemuseli tolik obávat nesplněných očekávání a jejich výhodou byla spolupráce samotné autorky – zvláště proto, že knihy ještě nebyly dopsány a tak by se případné odchylky od knih mohli tvůrcům vymstít. Sama Rowlingová měla velké obavy z prodeje filmových práv a vymohla si práva do tvorby filmů zasahovat.⁵⁸ A jedním

⁵⁸ ROSS, J. J. K. Rowling – *Friday Night with Jonathan Ross*. [online]. 2003 - 2009 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.accio-quote.org/articles/2007/0706-bbc-ross.html>

z nich byla podmínka, že všichni herci musí pocházet z Velké Británie nebo mít britský akcent. Jedinou výjimkou se stal Ir Richar Harris (Albus Brumbál, ředitel Bradavické školy Čar a Kouzel) a v dalších filmech všichni, kteří ztvárnili postavy, které nepocházeli z Anglie.⁵⁹

To, že bude mít Harry Potter úspěch předpověděl i Steven Spielberg, který byl původně jedním z kandidátů na režiséra prvního dílu. Ten podle svých slov odmítl kvůli tomu, že v tom neviděl žádnou výzvu, protože bylo od začátku jasné, že ten snímek přinese studiu hodně peněz.⁶⁰ Zajímavostí je, že Spielberg plánoval Pottera jako animovaný film.

První dva filmy – *Kámen Mudrců a Tajemnou Komnatu* (Harry Potter and the Chamber of Secrets, 2002) nakonec natočil **Chris Columbus**, který měl na svém kontě rodinné filmy jako *Sám doma* (Home Alone, 1990) nebo *Táta v sukni* (Mrs Doubtfire, 1993). Studio si ho vybralo díky jeho talentu pro práci s dětmi a schopnosti vtáhnout diváky do děje. Právě jeho vize pak dala základ všem následujícím filmům.⁶¹ Třetí díl *Vězeň z Azkabanu* (Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, 2004) režíroval **Alfonso Cuarón**, čtvrtý *Ohnivý Pohár* (Harry Potter and the Goblet of Fire, 2005) **Mike Newell** a všechny ostatní díly – *Fénixův řád* (Harry Potter and the Order of th Phoenix, 2007), *Princ dvojí krve* (Harry Potter and the Half-Blood Prince, 2009), *Relikvie smrti – 1. část* (Harry Potter and the Deathly Hallows - Part 1, 2010) a *Relikvie smrti – 2. část* (Harry Potter and the Deathly Hallows – Part 2, 2011) – natočil **David Yates**. S každou změnou režiséra přišel i trochu odlišný přístup ke zpracování. Cuarón použil mnohem temnější motivy a poměrně výrazně změnil i prostředí čarodějné školy, ve které se film odehrává. Newell naopak přinesl odlehčení a podařilo se mu filmu vložit mnoho komediálních prvků. Yates, který natočil nejvíc Potterovských filmů, měl asi nesložitější pozici. Musel nastolit vážnější atmosféru, aby si připravil půdu pro vrchol série, kdy je čarodějny svět plný strachu a zároveň věnovat prostor vývoji vztahů mezi hlavními postavami, které jsou pro příběh klíčové. V šestém díle se také pomalu začínají rozkrývat věci důležité pro samotné finále, samotný příběh nás ale zavádí

⁵⁹ The Guardian. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/film/2001/nov/16/jkjoannekathleenrowling>

⁶⁰ Hollywood.com, *Quote of the Day: Spielberg not making Harry Potter*. [online]. 1999 - 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.hollywood.com/news/brief/1091358/quote-of-the-day-spielberg-on-not-making-harry-potter>

⁶¹ SIBLEY, B. *Harry Potter: filmová kouzla*, 2010, str. 8

hodně do minulosti, což by pro filmaře oříšek. Po hodně vážném pátém díle se také objevuje znovu více humorných prvků.⁶² Poslední dva díly, které ale vycházeli z jedné knihy, pak přinesly podstatnou změnu – příběh se až do poloviny druhé části odehrává mimo čarodějnou školu kouzel. Producent David Heyman mluví o první části jako o „road movie“, jelikož hlavní hrdinové jsou prakticky celý film na útěku.⁶³ Velké finále nás nicméně zavede zpět do Bradavické školy, která už ale není stejná, jako dřív.

Tato filmová série je jednoznačně něčím výjimečným a ve světě filmu nevídaným úkazem. Natáčení trvalo deset let, dětští herci mezitím dospěli a filmová studia, kde se natáčelo, jsou nyní muzeem. Pro film bylo vytvořeno neuvěřitelné množství kulis, kostýmů i předmětů – všechno proto, aby čarodějný svět působil reálně a zároveň neuvěřitelně. Všechny snímky dohromady obdržely dvanáct oscarových nominací – za výpravu, make-up, vizuální efekty nebo nejlepší hudbu. Nicméně, žádná nebyla proměněna a nejen fanoušci a tvůrci, ale i řada kritiků se nad tímto postojem filmové akademie pozastavuje. Harry Potter tak zůstal jedinou velkou filmovou sérií bez jediného Oscara.⁶⁴ Nicméně jelikož je série velkým přínosem hlavně britské kinematografii, získala několik cen BAFTA – mimo jiných také ocenění za mimořádný přínos britské kinematografii.⁶⁵

3.2 Peter Jackson

Peter Jackson, rodák z Nového Zélandu začal točit krátké snímky do kterých si sám vyráběl „speciální efekty“ za minimální náklady, už v mládí. Ve 22 letech začal s přáteli natáčet nízkonákladový komediální horor *Vesmírní kovbojové* (Bad Taste, 1988) o přistání mimozemšťanů v novozélandském městečku. Trvalo čtyři roky, než film dotočili. Ke konci natáčení si však filmu všimla novozélandská filmová komise a snímek byl nakonec uveden na festivalu v Cannes, kde získal i řadu ocenění.

⁶² SIBLEY, B. *Harry Potter: filmová kouzla*, 2010, str. 133

⁶³ SIBLEY, B. *Harry Potter: filmová kouzla*, 2010, str. 147

⁶⁴ RYAN, J. *Thanks, Academy: Oscars Make Harry Potter Most-Snubbed Franchise of All-Time*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://uk.eonline.com/news/297110/thanks-academy-oscars-make-harry-potter-most-snubbed-franchise-of-all-time>

⁶⁵ BAFTA. *Harry Potter – Outstanding British Contribution to Cinema Winner in 2011*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.bafta.org/film/awards/harry-potter-outstanding-british-contribution-to-cinema-winner-in-2011,2283,BA.html>

Prvním profesionálním snímkem Petera Jacksona byl drsný animovaný film ve stylu Muppets, původně zamýšlený jako televizní film, ale díky financím japonských investorů z něj nakonec vznikl celovečerní snímek. Další byl komediální horor *Braindead*, který sklidil opět úspěch, a Jacksonovi začali nabízet práci v Hollywoodu. V roce 1994 nicméně předvedl, že dokáže natočit i vážný snímek – *Nebeská stvoření* s tehdy neznámou Kate Winslet, který získal Oscara za nejlepší scénář.⁶⁶

Poté přišel *Pán Prstenů* a z Jacksona se definitivně stal režisér první kategorie. Další sen si Jackson splnil natočením remaku *King Konga* (2005). Snímek *Pevné Pouto*, adaptace bestselleru Alice Sebold se zdál po těchto velkofilmech zvláštní volbou, nicméně v něm Jackson opět dokázal svůj režisérský um. O FILMU!!!

Na konci roku 2012 byl do kin uveden *Hobit* (*Hobbit, The*, 2012) který předchází ději *Pána Prstenů* a který bude opět trilogií. Už po prvním díle je ale jasné, že úspěch *Pána Prstenů* minimálně zopakuje.

Pán Prstenů (*Lord of the Rings, The*, 2001 – 2003)

Na základě citace J. R. R. Tolkiena uvedené v kapitole *Fantasy jako filmový žánr* je jasné, že tento spisovatel neměl k filmařům velkou důvěru. Nicméně i tak filmařům nakonec filmová práva na *Hobita* a *Pána Prstenů* v roce 1968 prodal. Nejprve práva vlastnilo studio United Artist, poté byly prodána společnosti Tolkien Entriprise, kterou vlastnil producent Saul Zaentz. Pod jeho vedením byl natočen animovaný film, který byl adaptací poloviny *Pána Prstenů*. Film ale propadl a nastala dlouhá doba čekání na správného režiséra, velký rozpočet a vizi, jak film uchopit. Mezi režiséry, kteří se o film zajímali, patřila taková jména jako Steven Spielberg, Ridley Scott, George Lucas nebo Francis Ford Coppola. To právě nakonec přišlo až s Peterem Jacksonem. Ten byl po neúspěchu svých předchozích filmů už od začátku kritizován a studio New Line Cinema, které Jackson získal, velice riskovalo, zvláště když dalo do natáčení prakticky veškeré finanční prostředky.

V knize *Fantasy – Encyklopedie fantastických světů*, která vyšla po natočení prvního dílu *Pán Prstenů: Společenstvo Prstenu* (*Lord of the Rings: Fellowship of the Ring, The*, 2001) je přesně vyjádřeno, jak tento risk dopadl. „*Výsledek byl však vysloveně majestátní. Scénář byl citlivý a věrný předloze a dobře obsazení herci odvádějí skvělé výkony. Viggo Mortensen v roli Aragorna je zvláště velkým překvapením.*

⁶⁶ STRÁNSKÝ, P. Portrét: Peter Jackson. *CINEMA*. 2011, sešit 246, č. 10, s. 52 - 53

*Počítačové triky sáhly až na dno současných technologií a vyšly skvěle – herci mají lidské, hobití nebo trpasličí rozměry dle potřeby a předpokládané „problémové“ postavy, jako démonický Barlog, jsou vysloveně impozantní. A jak se sluší a patří, scénérie je naprosto úchvatná. Omračující novozélandská krajina nepotřebovala mnoho a je z ní dokonalé Středozemě, dokonce skvěle napodobila i její mystickou atmosféru. Natočení díla o rozsahu Pána Prstenů bezpodmínečně vyžaduje zhuštění děje, a proto musely být některé prvky zápletky, v zájmu dosažení co nejlepšího konečného výsledku, pozměněny. Malou skupinku nekompromisních puristů to sice zklamalo, ale všichni ostatní byli spokojeni.“*⁶⁷ Další dva díly – *Dvě věže* (Lord of the Rings: The Two Towers, The, 2002) a *Návrat krále* (Lord of the Rings: The Return of the King, The, 2003) byly stejně úspěšné a sklidili úspěch u diváků i kritiků.

Velký vliv na úspěch Pána Prstenů, který byl do té doby považován za nefilmovatelný materiál, měla postprodukce a použití speciálních efektů. „*Filmová adaptace Tolkienovy trilogie Pán Prstenů (Společenstvo Prstenu, Dvě věže a Návrat krále) ukazuje, jak lze využít CGI k vytvoření ohromujících zvláštních efektů: obrovských bitevních scén, věrohodných monster a kouzel. Méně zjevné je však to, jak CGI ovlivnilo v nejrůznějších ohledech výrobu – a to nejen spekulárních sekvencí, ale i běžnějších scén.*“⁶⁸ CGI bylo využito prakticky ve všech fázích výroby. V předprodukci, kdy byl vytvořen animovaný storyboard, skládající se z hrubých CGI-verzí jednotlivých scén. To pomáhalo při koordinaci práce štábu, který pracoval na digitálních i manuálních úkolech. Tato technologie také umožnila, aby veškeré použité miniatury, masky, kulisy nebo dekorace působily věrohodně. Znáмым faktem je dnes už i využití tvorby postav, což umožnilo, aby válečné scény působily tak, jakoby při nich byli tisíce skutečných osob. Pro tento účel bylo vytvořeno i několik počítačových programů. Mnohem detailněji byly vytvořeny monstra, která ve filmu vidíme z bližšího hlediska a to technologií, která umožnila vytvořit trojrozměrný model, který bylo pak možné jakkoliv upravit. CGI nahradilo i dříve používané zvláštní efekty vytvářené na optické kopírce. Například v prvním díle *Společenstvo prstenu* jde o Gandalfův ohňostroj, zatopení v Brinenském brodu nebo Sauronovo ohnivě oko. Nové technologie byly také vytvořeny pro práci s kamerou a animátory. Velkou částí ovlivnilo film také

⁶⁷ PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, 2003, str. 90 - 91

⁶⁸ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 240. ISBN 978-80-7331-217-6

to, že filmaři mohli díky speciálnímu programu měnit barvy záběrů. Různé lokace tak získaly charakteristický nádech. Jde například o Roklinku, která je laděná do podzemních tónů, což má symbolizovat odchod posledních elfů ze Středozemě nebo o scénu, ve které Galadriel ukáže Frodovi svojí temnou stránku, kdy září jasně bílou barvou oproti tmavým tónům okolního prostředí.⁶⁹ (viz příloha A – obrázek č. 8 a 9)

Na rozdíl od Harryho Pottera, Pán Prstenů uspěl i v oblasti filmový ocenění. Série získala neuvěřitelných třicet nominací, z nichž proměnila sedmnáct. Největší podíl na tom měl poslední díl, který vyhrál ve všech jedenácti kategoriích, ve kterých byl nominován a drží tak společně s *Ben-Hurem* (1959) a *Titanicem* (1999) rekord. *Hobit*, který je považován za součást této série, které se nyní často říká *Middle-earth movies* – neboli „*Filmy ze Středozemě*“, má na svém kontě další tři neproměněné nominace.

King Kong (2005)

Režisér Peter Jackson snil o natočení nové verze King Konga od svých devíti let, kdy poprvé viděl originál z roku 1933. Jeho úmyslem bylo vytvořit moderní snímek pro dnešní publikum se stejným příběhem, který měl původní. Na filmu začal pracovat už v roce 1996, bohužel brzy poté, co přišly do kin filmy jako *Godzilla* či *Velký Joe*. Z toho důvodu studio Universal projekt nakonec zastavilo, jelikož podle nich byl další takový snímek zbytečný. Zklamání naštěstí zastínila práce na Pánu Prstenů a jeho následný úspěch umožnil Jacksonovi konečně se vrátit ke svému původnímu plánu. Universal dalo Jacksonovi štědrý rozpočet a natáčení tak začalo nedlouho po konci ukončení slavné trilogie – opět na Novém Zélandu. Sám Jackson navíc přiznal, že film, který plánoval v roce 1996, by nebyl ani zdaleka tak dobrý a rozhodl se i přepsat scénář.⁷⁰ Postavy se oproti originálu jen mírně pozměnili a zajímavostí je, že Andy Serkis, který ztvárnil v Pánu Prstenů Gluma, zde hraje nejen lodního kuchaře ale i samotného King Konga. Jeho práce byla oproti originálu složitější – na rozdíl od té doby se v současnosti už o chování goril ví mnohem víc a tak bylo důležité, aby jeho chování a pohyby byly co nejuvěrnější. S tím souvisí také speciální efekty, které byly v tomto filmu mimořádně důležité. Byly vyrobeny tři desítky modelů Kongovy hlavy, aby tvůrci dokázaly přesně vystihnout jeho emoce.⁷¹

⁶⁹ BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 241. ISBN 978-80-7331-217-6

⁷⁰ SIBLEY, B. *Peter Jackson: a fim-maker's journey*, 2006, p. 522 - 524

⁷¹ SUGIMOTO, CH. *King Kong – Návrat legendy*. Premiere. 2005, roč. 5, č. 5, s. 57 – 60

Pevné pouto (Lovely Bones, The, 2009)

Jde o adaptaci knihy Alice Sebold z roku 2002, ve které čtrnáctiletá Susie vypráví jak byla zavražděna. Po smrti se však ocitne ve světě mezi nebem a zemí z něhož pozoruje pátrání po vrahovi a to, jak se s její smrtí vyrovnává její rodina. Tam se také setká s další obětí muže, který jí zabil. Příběh zajímavě kombinuje prvky thrilleru, drama a fantasy a pro Jacksona je poměrně neobvyklou záležitostí. Nicméně zde skvěle uplatnil své zkušenosti z tvorbou fantasy světů, jelikož jeho ztvárnění nadpozemského světa je jednou z největších předností filmu.

3.3 Fantasy na začátku 21. století

Dobrodružné fantasy ságy

Ještě před úspěchem Harryho Pottera a Pána Prstenů, přišel do kin remake Mumie z roku 1932 – *Mumie* (Mummy, The, 1999) sklidila úspěch po celém světě a dočkala se několika pokračování, které zahrnují nejen příběhy znovuzrozeného Imphotepa – *Mumie se vrací* (Mummy Returns, The, 2001), ale i *Krále Škorpiona* (Scorpion King, The, 2002) či čínského císaře – *Mumie: Hrob dračího císaře* (Mummy: Tomb of the Dragon King, The, 2008).

Bylo jistotou, že studia budou chtít přinést na filmová plátna více takových příběhů. Walt Disney přišlo se dvěma velkými sériemi, které byly úspěšné. První byli *Piráti z Karibiku* (Pirates of the Caribbean, 2007 – 2011), kterých se ujal úspěšný hollywoodský producent Jerry Bruckheimer a oživil tak znovu pirátskou tematiku. Tvůrci chtěli dosáhnout nové roviny těchto filmů, tak aby vzrušení a romantiku doplnilo dobrodružství, nezapomenutelné postavy a skvěle zpracované speciální efekty a humor. Skvělým tahem bylo obsazení Johnnyho Deppa do hlavní role. Deppovi se už po prvním filmu podařilo vytvořit novou filmovou ikonu a úspěch filmů tak stojí hlavně na jeho výkonu. Za svou roli byl nominován na Oscara, což je u tohoto typu filmu rarita.⁷² Původně natočená trilogie – *Prokletí černé perly* (Curse of the Black Pearl, The, 2003), *Truhla mrtvého muže* (Dead Man's Chest, 2006) a *Na konci světa* (At World's End, 2007) - se nakonec dočkala dalšího pokračování *Na vlnách podivna* (On Stranger Tides, 2011) a další film se chystá. Druhou sérii, tentokrát v koprodukcii s Walden Media, byly

⁷² PLATT, R. *Piráti z Karibiku: Obrazový průvodce*, str. 6

Letopisy Narnie podle úspěšných knih C. S. Lewise. Knižní série, která má celkem sedm dílů nebyla psaná podle toho, jak jdou knihy dějově za sebou a tvůrci se rozhodli to tak ponechat. Zatím byly zfilmované tři první knihy – *Lev, čarodějnice a skříň* (Lion, Witch and the Wardrobe, The, 2005), *Princ Kaspian* (Prince Caspian, 2008), *Plavba Jitřního Poutníka* (Voyage of the Dawn Treader, The, 2010) – budoucnost další je prozatím nejasná, zvláště díky klesajícím tržbám.

Studio Fox se rozhodlo natočit první díl knižní série mladého autora Christophera Paoliniho. *Eragon* (2006) si na sebe sice vydělal, nicméně hlavně díky velkému zhuštění děje si vysloužil velkou kritiku odborníků i fanoušků knihy.⁷³ Byl to tak nakonec jediný film, který ze čtyřdílné knižní série vzešel. Trefou do černého se ukázalo zfilmování knižní série Stephenie Meyer o lásce mladé dívky a upíra. Studio Summit Entertainment natočilo první díl *Stmívání* (Twilight, 2008) s poměrně skromným rozpočtem 37 milionů dolarů a snímkem jim nakonec vydělal desetkrát tolik.⁷⁴ S dalšími díly – *Nový měsíc* (Twilight saga: New Moon, The, 2009), *Zatmění* (Twilight saga: Eclipse, The, 2010), *Rozbřesk – 1. část* (Twilight saga: Breaking Dawn – Part 1, The, 2011) a *Rozbřesk – 2. část* (Twilight saga: Breaking Dawn – Part 2, The, 2012) - se navyšoval nejen rozpočet, ale i tržby, jelikož série si získala fanoušky po celém světě a to i přes nepříliš kladné hodnocení kritiků. Bylo natočeno mnoho dalších dobrodružných fantasy, žádná ale zatím nedosáhla většího úspěchu. Velký úspěch sklídil také první díl adaptace knižní trilogie *Hladové hry*, který natočilo studio Lionsgate – *Hladové hry* (Hunger Games, The, 2012).

Komiksově adaptace

Všechny velké komiksově filmy s motivem superhrdinů vychází z komiksů dvou největších nakladatelství – první z nich je Marvel Comics, které patří společnosti Marvel Entertainment, kterou v roce 2009 koupil Disney. Práva na jednotlivé komiksy však mají nejrůznější filmová studia. 20th Century Fox, které získalo práva na zfilmování některých Malverovských komiksů jako *X-Men* a zahájilo tak novou vlnu komiksových adaptací. Natočilo zatím pět filmů - *X-Men* (2000), *X-Men 2* (2003), *X-Men: Poslední vzdor* (X-Men, The Last Stand, 2006), *X-Men Origins: Wolverine* (2009) a *X-Men: První třída* (X-Men: First Class, 2011). Natočilo ještě snímek *Daredevil*

⁷³ SCHRODEROVÁ, U. *Eragon*. CINEMA. 2006, sešit 188, č. 12, s. 34 - 37

⁷⁴ Box Office Mojo. *Twilight* (2008). [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.boxofficemojo.com/movies/?id=twilight08.htm>

(2003) a *Elektra* (2005) nebo *Fantastickou čtyřku* (Fantastic Four, 2005) a její pokračování *Fantastic Four: Rise of the Silver Surfer* (2007). New Line Cinema natočilo sérii filmů o upířím bojovníkovi Bladeovi – *Blade* (1998), *Blade II* (2002) a *Blade: Trinity* (2004). Columbia Pictures natočilo tři příběhy o *Spider-Manovi* (2002, 2004, 2007) a nakonec se rozhodlo sérii restartovat a vnikl tak *The Amazing Spider-Man* (2012). Nejpopulárnějšími komiksovými filmy od Marvelu jsou však příběhy v rámci *Marvel Cinematic Universe* – *Iron Man* (2008), *Iron Man 2* (2010), *Thor* (2011) a *Captain America: First Avenger* (2011) od Paramount Pictures a *Neuvěřitelný Hulk* (Incredible Hulk, The, 2008) od Universal Pictures. Když Marvel koupilo Disney, vznikl společný film všech hrdinů *The Avengers* (2012), který je zatím nejúspěšnějším komiksovým snímkem všech dob.⁷⁵ Další filmy už bude produkovat pouze Disney.

Druhým velkým komiksovým nakladatelstvím je DC Comics, které vlastní produkční společnosti Warner Bros. Jejich hlavními hrdiny jsou *Superman* a *Batman*. A stejně jako před lety, i nyní měl právě *Batman* štěstí na režiséra a vznikly tak dosud nejlepší adaptace tohoto komiksu. Christopher Nolan natočil trilogii – *Batman začíná* (Batman Begins, 2005), *Temný rytíř* (Dark Knight, The, 2008) a *Temný rytíř povstal* (Dark Knight Rises, The, 2012), která je všeobecně uznávaná nejen fanoušky ale i kritiky. *Superman se vrací* (Superman Returns, 2006) byl zklamáním a studio doufá ve větší úspěch *Muže z Oceli* (Men of Steel, 2013), která vstoupí do kin letos. Do budoucna je také plánována *Justice League*, ve které by se měli objevit všichni hlavní hrdinové DC komiksů.

Kromě superhrdinských filmů ale existují ale i další komiksové adaptace jako francouzské filmy o *Asterixovi* nebo série *Muži v Černém* (Men In Black, 1997 až 2012). Zajímavá je adaptace komiksu Franka Millera - *300: Bitva u Thermophyl* (300, 2006), režírovaná Zackem Snyderem. Tento snímek přinesl zajímavý způsob použití efektů, kdy je většina filmu laděná do tmavých, poměrně nevýrazných barev a vyčnívá pouze rudá barva krve.⁷⁶ Guillermo del Toro natočil snímek na motivy komiksů snímek *Hellboy* (2004) a jeho pokračování *Hellboy 2: Zlatá armáda* (Hellboy 2: Golden Army,

⁷⁵ Box Office Mojo. *Comic book adaptation*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://boxofficemojo.com/genres/chart/?id=comicbookadaptation.htm>

⁷⁶ Best of: Možné je cokoliv. *CINEMA*. 2011, sešit 243, č. 7, s. 72.

2008). Oba snímky se setkaly s příznivými ohlasy a patří mezi to nejlepší, co komiksová fantasy nabízí.⁷⁷

Animované filmy

V oblasti, dnes již hlavně počítačově, animovaných filmů stále velkou roli hraje Disney, které v roce 2006 koupilo studio Pixar. Konkurencí je mu nicméně studio DreamWorks založené v roce 1994 Steven Spielbergem a dalšími velkými osobnostmi filmu. To má na svém kontě například sérii filmů o *Shrekovi* – *Shrek* (2001), *Shrek 2* (2004), *Shrek Třetí* (*Shrek the Third*, 2007), *Shrek: Zvonec a Konec* (*Shrek Forever After*, 2010) a *Kocour v botách* (*Puss in Boots*, 2011), která se stala nejuspěšnější animovanou sérií historie.⁷⁸ Zajímavostí je, že právě *Shrek* byl prvním snímkem, který získala Oscara za animovaný film, které se uděluje od roku 2001. Mezi jejich další úspěšné série patří ještě filmy o čtveřici zvířat, která utečou z New Yorkské zoologické zahrady – *Madagascar* (2005), *Madagascar 2: Útěk do Afriky* (*Madagascar: Escape 2 Africa*, 2008) a *Madagascar 3* (*Madagascar 3: Europe's Most Wanted*, 2012) nebo filmy o pandě, která se stane Dračím bojovníkem – *Kung Fu Panda* (2008) a *Kung Fu Panda 2* (2011). Úspěšný byl také jejich snímek *Jak vycvičit Draka* (*How to Train Your Dragon*, 2010).

Pixar ve spolupráci a následně pod vedením Disney vytvořilo celkově třináct animovaných filmů z nichž několik získalo Oscara za nejlepší animovaný film - *Hledá se Nemo* (*Finding Nemo*, 2003), *Úžasňákovi* (*Incredibles, The*, 2004) *Ratatouille* (2007), *WALL-E* (2008) a *Vzhůru do oblak* (*Up*, 2009), *Toy Story 3* (2010) a *Rebelka* (*Brave*, 2012). Disney samotné vyprodukovalo i další animované filmy – *Planeta pokladů* (*Treasure Planet*, 2002), *Princezna a žabák* (*Princess and the Frog, The*, 2009) nebo *Na vlásku* (*Tangled*, 2010).

Fantasy posledních let

Jedním z výrazných fantasy snímků prvního desetiletí 21. století je španělský *Faunův labyrint* (*Laberinto del Fauno*, El, 2006) Guillerma del Tora. Ten získal několik ocenění a stal se kultovním filmem. Hlavní hrdinkou filmu je devítiletá dívka, která před hrůzami druhé světové války utíká do fantastických příběhů. Ve snímku

⁷⁷ Česko-Slovenská filmová databáze. [online]. 2001 - 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/221639-hellboy-2-zlata-armada/>

⁷⁸ Box Office Mojo. *Franchise index*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.boxofficemojo.com/franchises/?view=Franchise&sort=sumgross&order=DESC&p=.htm>

skvěle funguje oddělení obou světů, jelikož v tomto případě by by realita a fantazie nemohly splynout.⁷⁹

Objevily se také dva kouzelnické filmy. První, *Iluzionista* (Illusionist, The, 2006) se zprvu může zdát jako fantasy, nicméně po konečném rozzuzlení zjistíme, že v něm vlastně žádné fantastické prvky nenajdeme. Totéž se ale nedá říct o ***Dokonalém triku*** (Prestige, The, 2007) režiséra **Christophera Nolana**, jehož rozuzlení je o mnoho komplikovanější a těžko říct, jestli byla za vším věda či skutečná magie.⁸⁰ Snímek byl velice úspěšný a Nolan se tak dostal mezi režisérskou elitu. O pár let později pak natočil ***Počátek*** (Inception, 2010), který vyniká především svým scénářem, který je dílem obrovské fantazie. Oba snímky divák pochopí a vychutná si je až napodruhé. Je v nich totiž neuvěřitelné množství detailů, kterých si napoprvé nevšimne.⁸¹

Podivuhodný případ Bejmaninu Buttona (The Curious Case of Benjamin Button, 2008) režiséra Davida Fynchera je fantastický příběh o muži, který se narodil jako stařec a postupně mládl a zemřel jako novorozeně. Průlomý byl tento snímek hlavně v oblasti speciálních efektů - byl vyvinut nový způsob snímání obličeje, který byl poté upravován a dosazován do jiných těl. Ve skutečnosti tak Brad Pitt, který ztvárňuje postavu Benjaminu, není na plátně tak často, jak se zdá.⁸²

Velkým milníkem byl ***Avatar*** (2009) režiséra James Camerona, který snímek připravoval už od devadesátých let, nicméně musel počkat, dokud bude možné všechny jeho představy realizovat – všechno dění mělo totiž být vytvořeno počítačovou technikou. Natáčení začalo v roce 2006, kdy byla technika už na tak vysoké úrovni, aby bylo možno snímek natočit. Film, který odstartoval popularitu 3D snímků se skládá ze 60 % trikových záběrů a 40 % herecké akce. Herce při natáčení snímalo někdy až 140 kamer najednou a Cameron několik let před natáčením vyvíjel speciální duální kamery.⁸³ Samotný děj nápadně – a zcela úmyslně – připomíná řadu jiných, především sci-fi snímků. S výdělkem přes dvě a půl miliardy dolarů jde o nejvýdělečnější film

⁷⁹ FILA, K. Faunův labyrint. *CINEMA*. 2007, sešit 196, č. 8, s. 58 – 61

⁸⁰ FUKA, F. Dokonalý trik. *CINEMA*. 2007, sešit 246, č. 1, s. 22 – 26

⁸¹ SMUTNÝ, A. Počátek. *CINEMA*. 2010, sešit 232, č. 8, s. 30

⁸² Best of: Možné je cokoliv. *CINEMA*. 2011, sešit 243, č. 7, s. 74

⁸³ Best of: Možné je cokoliv. *CINEMA*. 2011, sešit 243, č. 7, s. 74

všech dob, který po dlouhých dvanácti letech překonal Cameronův předchozí velkořilm
– *Titanic* (1997).⁸⁴

⁸⁴Box Office Mojo. *Worldwide grosses*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z:
<http://www.boxofficemojo.com/alltime/world/>

4 TIM BURTON

Režisér, který je známý svým osobitým stylem, extravagantností a trochu podivínstvím patří mezi nejuznávanější režiséry současnosti. Jeho filmy jsou různorodé – od komedií, přes muzikál až po horory – nicméně, mají v sobě vždy něco typicky „burtonovského“, co nás nenechá na pochybách, že je točil právě Tim Burton.

Na Burtonově tvorbě je zajímavé, že hlavní hrdiny svých filmů staví sám na sobě – v každém z nich najdeme část jeho osobnosti. Burton je režisér, jehož kreativita je poháněna jeho emocemi – projekty, které ho zaujmou musí mít určitou emociální spojitost s jeho vlastní osobností.⁸⁵ Jeho tvorbu velmi ovlivnily hororové filmy s Vincentem Pricem, který byl jeho idolem.

Burton začínal jako animátor studia Disney, ale tato práce ho nenaplnovala, jelikož nedostal prostor rozvinout plně svůj talent. Nicméně, studio mu nakonec dalo příležitost a vznikl tak šestiminutový snímek *Vincent* (1982) – příběh chlapce, který si přeje být jako Vincent Price a představuje si sám sebe v nejrůznějších děsivých situacích. K příběhu navíc sám Price namluvil komentář. V roce 1984 pak přišel skoro půlhodinový *Frankenweenie*, který je tak trochu poctou hororovým filmům a zároveň ukazuje první rysy Burtonovy další tvorby – ponoření se do imaginárního světa s trochu zvláštními postavami, které jsou ale často mnohem méně děsivé než ty z „reálného“ světa a ke kterým divák cítí jistou dávku sympatie.⁸⁶ Nicméně, ani jeden z filmů nezapadal do tvorby studia, jelikož jejich temná stránka nebyla vhodná pro dětské publikum a snímky se tak nedostali do širší distribuce. Nicméně, Burtonova si všiml Stephen King a pomohl mu ke spolupráci se studiem Warner Bros, kterého hledalo mladého režiséra pro svůj nový projekt s hlavním hrdinou jménem Pee-wee Herman.

Pee-weeho velké dobrodružství (*Pee-wee's Big Adventure*, 1985)

Postava, kterou nejprve na divadelních prknech a poté i v tomto filmovém zpracování ztvárnil Paul Reubens, se po svém uvedení na filmová plátna stala hitem a Reubens se stal hvězdou dětské televizní zábavy. Burton dokázal vytvořit výjimečnou podívanou plnou fantazie a studio bylo s jeho prací nad míru spokojeno. Nicméně,

⁸⁵ DE BAECQUE, A., *Tim Burton*, 2011, p. 6 - 7

⁸⁶ FERENCZI, A., *Tim Burton*, 2010, p. 19

natočit další díl Burton odmítl, jelikož nechtěl být navždy spojován jen s tímto filmem.

87

***Beetlejuice* (1988)**

Snímek, který měl být původně temným dramatem s morbidními prvky se hlavně díky Michaelu Keatonovi, který ztvárnil Beetlejuice, změnil v černou komedii. Příběh vypráví o manželském páru duchů, kteří stále „žijí“ ve svém domě, do kterého se ovšem nastěhuje nová rodina. Snímek se stal hitem a studio Warner Bros se rozhodlo, že Burtonovi svěří svůj další velký projekt.⁸⁸

***Batman* (Batman, 1989) a *Batman se vrací* (Batman Returns, 1992)**

Batman byl jedním slovem úspěch. Burton dokázal dát snímku něco ze své ponurosti, skvělé byly také herecké výkony Jacka Nicholsona (Joker) i Michaela Keatona, který se ukázal jako dokonalý Batman, ačkoliv jeho výběr byl na začátku zpochybňován.⁸⁹ Druhý díl, při kterém dostal Burton naprosto volnou ruku, byl ještě temnější a pochmurnější, než první a byly v něm hned tři záporné postavy najednou. Právě to ale už bylo na tehdejší publikum trochu moc a studio se raději rozhodlo další díly natočit bez Burtona. Nicméně, až do Nolanovi adaptace neměly žádné další snímky o Batmanovi takový úspěch.

***Střihoruký Edward* (*Edward Scissorhands*, 1990)**

Tento snímek natočil Burton ještě před druhým pokračováním Batmana. Warner Bros ho odmítlo, jelikož pro ně nebyl dostatečně komerční a film tak nakonec vznikl pod studiem Fox. Do snímku Burton obsadil svého hrdinu Vincenta Price, který zde ztvárnil roli vědce, který vytvoří hlavního hrdinu Edwarda. Bohužel zemře dřív, než ho dokončí a chlapi tak zůstanou místo rukou nůžky. Celý film ukazuje na nepřekonatelné rozdíly mezi Edwardem a okolním světem, přičemž jeho nůžky možná nejsou tím hlavním. Burton zde ukazuje, jak skvěle dokáže využít barvy – zatímco Edward je jasným zástupcem „emo“ stylu, okolní svět září barvami a svou přílišnou „dokonalostí“ působí často děsivěji než tajemný dům, ve kterém žije Edward. (viz příloha – obrázek č. 10)

⁸⁷ DE BAECQUE, A., *Tim Burton*, 2011, p. 34

⁸⁸ *Česko-Slovenská filmová databáze*. [online]. 2001 - 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/2838-tim-burton/>

⁸⁹ ŠRAJER, M. Vzlety a pády comicsových adaptací. *CINEMA*. 2011, sešit 244, č. 8, s. 47.

Ukradené Vánoce (Nightmare Before Christmas, The, 1993)

V tomto případě přenechal Burton režii Henrymu Selickovi a sám se ujal „pouze“ produkce. Nicméně, námět tohoto animovaného extravagantního muzikálu měl v hlavě už dlouho. Objevili se ale komplikace ze strany studia Disney, které právo na film vlastnilo a které, když zjistilo, že rozhodně nepůjde o film pro děti, předalo práva své dceřiné společnosti Touchstone Pictures. Propagace filmu byla velice nízká, ale i tak si dokázal najít fanoušky po celém světě.⁹⁰

Velká ryba (Big Fish, 2003)

Snímek, který vypráví o vztahu otce a syna byl bezpochyby ovlivněný právě nepřilíš dobrým vztahem Burtona s jeho otcem, který v té době zemřel. Edward Bloom svému synovi celý život vyprávěl neuvěřitelné příběhy, které prožil. Ten si ale začal během dospívání uvědomovat, že nic z toho nemůže být skutečné a brzy začal příběhy nenávidět. Když ale Edward umírá, začíná se ukazovat, že možná všechno nebyli jen výmysly a jeho syn je odhodlaný zjistit pravdu. Film je založený na románu Daniela Wallace a patří mezi to nejlepší a tak trochu „nejnormálnější“, co Burton natočil.

Karlík a továrna na čokoládu

Druhá adaptace románu Roalda Dahla přinesla pro Burtona typické barevné rozlišení dvou světů a hlavně skvělý herecký výkon Johnnyho Deppa. Nečekaný je dějový zvrat na konci – poučení se dostane nejen malému Karlíkovi ale hlavně samotnému Willymu Wonkovi. Ve snímku je totiž mnohem hlouběji rozebrán vztah Willyho s otcem a opět zde vidíme ovlivnění snímku Burtonovým vztahem s otcem.

Mrtvá nevěsta Timu Burtona

Loutkový film ve kterém se opět střetávají dva světy – živých a mrtvých. Opět dokazuje, jak si Burton dokáže vyhrát z barvami a to přesně naopak, než by to udělal kdokoliv jiný. Svět živých je zde ponurý a temný, zatímco Země mrtvých překypuje barevností. A opět zde najdeme muzikálové prvky.⁹¹ Snímek je zajímavý také tím, že byl vyroben bez použití filmových kamer. „*Místo toho byl každý rámeček zaznamenán na digitální fotoaparát a pak přepsán na film.*“⁹²

⁹⁰ FERENCZI, A., *Tim Burton*, 2010, p. 50 - 54

⁹¹ PROKOPOVÁ, A. Mrtvá nevěsta Tima Burtona. *CINEMA*. 2005, sešit 173, č. 11, s. 42 - 45

⁹² BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K.. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. str. 56. ISBN 978-80-7331-217-6

Sweeney Todd: Ďábelský holič z Fleet Street

Krvavý příběh sériového vraha pochází z viktoriánské Anglie a postupem času se v něm objevil motiv pomsty, který vysvětloval – ale neomlouval – Toddovy činy. Rozdíl mezi ostatními Burtonovými filmy a Sweeney Toddem je zjevný – jeho hrdinové jsou sice „divní“, nicméně zároveň víceméně kladní – „*a pokud se jim v ruku blýskají břitvy, používají je na umělecké stříhání keříků*“. Sweeney Todd tedy navazuje spíše na Burtonovy záporné hrdiny – „*má co do stylizace tváře blízko k Beetlejuiceovi, co do melancholie vyvržence k batmanovskému Tučňákovi, v šílenství si podá ruku s Jokerem, důsledností „protinožce“ se vyrovná mimozemšťanům z Mars útočí! a sériovou prací připomíná Bezhlavého jezdce z Ospalé díry.*“⁹³

Alenka v říši divů (Alice in the Wonderland, 2010)

Klasický příběh známý po celém světě pojal Burton tradičně po svém a například z Alenky udělal dvacetiletou dívku. Celý podzemní svět i jeho postavy působí přesně tak fantasticky, jak jsme u Burtona zvyklí a nevyhnulo se mu ani populární 3D zpracování. Výtvarná stránka filmů je velice podobná předchozím verzím a některé kostýmy či ztvárnění postav odpovídá klasický Disneyovským ilustracím.⁹⁴

Danny Elfman

S Elfmanem se Tim Burton seznámil v době, kdy natáčel Pee-weeho velké dobrodružství a to na základě doporučení Paula Reubense. Elfman byl v té době členem skupiny Oingo Boingo, se kterou už složil hudbu k muzikálovému snímku *Forbidden Zone* (1982). Oba tvůrci si okamžitě porozuměli a jejich spolupráce tak pokračovala i po natočení *Pee-weeho*. Elfman skládal pro všechny další Burtonovi filmy a to až do roku 1994, kdy měli roztržku a hudbu pro snímek *Ed Wood* (1994) tak skládal Howard Shore. Nicméně, netrvalo to dlouho a začali opět spolupracovat a kromě *Sweeney Todda* (2007) skládal Elfman hudbu pro všechny další Burtonovi filmy. Elfman skládal hudbu i ke snímku, který Burton „pouze“ produkoval – *Ukradené Vánoce* (1993), ve kterém také propůjčil svůj zpěv hlavní postavě. Elfman mimo Burtonových filmů skládal hudbu i pro snímky jako muzikálové *Chicago* (2002), dva díly *Spider-mana* (2002 a 2004) nebo sérii *Muži v Černém* (1997, 2002 a 2012). Nicméně stejně jako by bez Tima

⁹³ PROKOPOVÁ, A. Sweeney Todd: Ďábelský holič z Fleet Street. *CINEMA*. 2008, sešit 202, č. 2, s 30 – 31. ISSN: 1210-132X

⁹⁴ BÁRTA, M. Alenka v říši divů. *CINEMA*. 2010, sešit 228, č. 4, s 28 – 29

Burtona Elfman dnes nebyl mezi nejúspěšnějšími skladateli Hollywoodu, Burtonovy filmy by bez jeho hudby nebyly kompletní.⁹⁵

Johnny Depp

Jejich spolupráce začala, když byl Depp obsazen do hlavní role ve *Střihorukovém Edwardovi* (1990). Pro Deppa to byl průlom, jelikož byl dosud známý hlavně jako hvězda televizní série pro teenagery a svým přesvědčivým výkonem v roli Edwarda dokázal, že dokáže zahrát cokoliv. V dalších letech si Depp zahrál hlavní roli ve dvou Burtonových filmech – *Ed Wood* (1994) a *Ospalá díra* (1999). V dalších letech se Johnny Depp dostal na vrchol díky sérii *Piráťů z Karibiku*, nicméně v roce 2005 se objevil v Burtonově verzi *Karlík a Továrna na čokoládu* a od té doby následovalo několik dalších společných snímků – *Mrtvá nevěsta Tima Burtona* (2005), *Sweeney Todd: Ďábelský holič s Fleet Street* (2007), *Alenka v říši divů* (2010) a *Temné stíny* (2012). Depp je známý tím, že rád trochu experimentuje a své role zakládá na své minulosti, filmech kterých viděl či ostatních lidech. Dokáže správně využít své „hezké tváře“ i hlasu, kterým je vždy uzpůsobený typu postavy, kterou hraje. Asi právě díky tomu tvoří s Burtonem dvojici, která je už nyní součástí filmové historie.⁹⁶ Deppa s Burtonem spojuje také blízké přátelství – Depp je dokonce kmotrem obou Burtonových dětí.

Mimo Johnnyho Deppa najdeme i jiné herce, se kterými Burton rád spolupracuje. **Helena Bonham Carter**, Burtonova dlouholetá partnerka a matka jeho dětí, hraje od roku 2001, kdy se s Burtonem seznámila při natáčení *Planety opic* ve všech jeho filmech s výjimkou posledního. I Burtonova předchozí partnerka Lisa Marie si zahrála menší role v jeho filmech v době, kdy byli spolu. Další herci, kteří s Burtonem čas od času spolupracují, jsou například **Winona Ryder** (*Beetlejuice*, *Střihurký Edward*, *Frankenweenie: Domácí mazlíček*), **Christopher Lee** (*Karlík a Továrna na čokoládu*, *Mrtvá nevěsta Tima Burtona*, *Alenka v říši divů*) nebo **Deep Roy** (*Velká ryba*, *Karlík a Továrna na čokoládu*, *Mrtvá nevěsta Tima Burtona*).

⁹⁵ FERENCZI, A., *Tim Burton*, 2010, p. 18

⁹⁶ FERENCZI, A., *Tim Burton*, 2010, p. 41

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo nejprve určit specifika fantasy žánru. V úvodní části práce bylo popsáno fantasy jako pojem a ukázala se zde propojenost filmu s literaturou – fantasy filmy totiž často bývají adaptacemi knižních předloh. Specifika fantasy filmů – postavy, prostředí snímku a jeho hudební doprovod – byla důležitá hlavně pro rozpoznání těchto prvků ve filmech a určitě podle nich, jestli do tohoto žánru spadají. V této fázi se ukázalo, že technická stránka filmové tvorby je pro fantasy žánr nesmírně důležitá a že se tento žánr vyvíjí společně s ní.

Dalším cílem bylo popsat vývoj žánru z historického hlediska, což by bez předchozího určení jeho specifik nebylo možné. Fantasy totiž zahrnuje mnoho jednotlivých prvků, které se ve filmech objevují a dělají z nich tak částečně fantasy snímky. V historii tak najdeme velké množství filmů, které jsou primárně například hororem, nicméně v nich najdeme i znaky fantasy. Právě proto je tato část práce nejobsáhlejší a zahrnuje v sobě i významné tvůrce a jejich snímky. Právě jejich tvorba totiž ovlivňuje vývoj žánru, což bylo nutné v práci zohlednit. Jejich výběr nebyl předem stanovený, jelikož jejich důležitost se ukazovala s postupným zkoumáním filmové historie. Velkým milníkem pro fantasy filmy je začátek nového tisíciletí a proto je moderní fantasy věnována v práci samostatná kapitola. V posledních letech totiž fantasy zaznamenává velký vzestup a patří mezi nejpopulárnější žánry. Natáčí se nákladné filmové ságy, které přinášejí studiím finanční jistotu na několik let dopředu.

Zaměření na režiséra Tima Burtona v závěru práce nebylo původně plánované, nicméně se ukázal jako režisér, který fantasy žánru stále přináší něco trochu odlišného. Už od počátku své tvorby točí specifické filmy, které v sobě nesou prvky hororu a fantasy. Jeho tvorba není ovlivněna vzestupy či pády tohoto žánru ale promítá se do ní dění z jeho vlastního života.

Zdrojem práce byla primárně zahraniční literatura, která zahrnuje knihy, které se zaměřují jak na žánr samotný tak na jeho významné tvůrce. Česká literatura byla důležitá hlavně v první části práce, která vychází většinou z všeobecných filmových znalostí. Důležité byly ale také elektronické filmové databáze, které poskytují široké informace nejen o filmech, ale i jejich tvůrcích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Česká literatura:

BERGAN, R. *...ismy: jak chápat film*. 1. vyd. Praha: Sloart, 2011. ISBN 978-80-7391-496-7

BORDWELL, D.; THOMPSONOVÁ, K. *Umění filmu: Úvod do studia formy a stylu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. ISBN 978-80-7331-217-6

HERFURT, I. *Zlatý fond světové kinematografie: 100 filmů vybraných anketou UNESCO*. 1. vyd. Praha : Horizont, 1986. str. 195.

KUPŠČ, J. *Malé dějiny filmu*. 1 vyd. Praha: Cinemax, 1999. ISBN 80-85933-33-0

PLATT, R. *Piráti z Karibiíku: Obrazový průvodce*, V Prahe: Egmont ČR, 2011. ISBN 978-80-252

PRINGLE, D. a kol. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. ISBN 80-00-01126-3

SIBLEY, B. *Harry Potter: filmová kouzla*. 1. vyd. Praha: Sloart, 2010. ISBN 978-80-7391-407-3

TOLKIEN, J.R.R. *Netvoři a kritikové a jiné eseje*. 1. vyd. Praha: Argo, 2006. ISBN 80-7203-788-9

Zahraniční literatura:

CLUTE, J.; GRANT, J. *Encyclopedia of Fantasy*. 1. publ. London: Orbit, 1997. ISBN 1-85723-368-9

DE BAECQUE, A., *Tim Burton*. Revised and updated ed. Paris: Cahiers du cinema, 2011. ISBN 978-2-8664-2806-82011

FERENCZI, A., *Tim Burton*. Ed. Masters of cinema. Paris: Cahiers du cinema, 2010. ISBN 978-2-8664-2568-5

MONACO, J. *How to Read A Film: Movies, Media, and Beyond*. 4th ed. Oxford University Press, 2009. ISBN 0195321057

SANDERS, J. *The Film Genre Book*. Leighton Buzzard : Auteur, 2009. ISBN 978-1-903663-90-5

SIBLEY, B. *Peter Jacskon: a fim-maker's journey*. 1. publ. Sydney: HarperCollins Publishers, 2006. ISBN 0-7322-7962-3

Články:

ADAMOVIČ, I. Léčba krajiny fantasy aneb Clutův pokus o novou teorii žánru. *Ikarie*, 1999, ISSN: 1210-6798

Best of: Možné je cokoliv. *CINEMA*. 2011, sešit 243, č. 7. ISSN: 1210-132X

BÁRTA, M. Archiv: Drákula. *CINEMA*. 2011, sešit 244, č. 8. ISSN: 1210-132X

STRÁNSKÝ, P. Portrét: Peter Jackson. *CINEMA*. 2011, sešit 246, č. 10. ISSN: 1210-132X

SUGIMOTO, CH. King Kong – Návrat legendy. *Premiere*. 2005, roč. 5, č. 5. ISSN:1212-8899

SCHRODEROVÁ, U. Eragon. *CINEMA*. 2006, sešit 188, č. 12. ISSN: 1210-132X

FILA, K. Faunův labyrint. *CINEMA*. 2007, sešit 196, č. 8. ISSN: 1210-132X

FUKA, F. Dokonalý trik. *CINEMA*. 2007, sešit 246, č. 1, s. 22 – 26. ISSN: 1210-132X

SMUTNÝ, A. Počátek. *CINEMA*. 2010, sešit 232, č. 8, s. 30. ISSN: 1210-132X

ŠRAJER, M. Vzlety a pády comicsových adaptací. *CINEMA*. 2011, sešit 244, č. 8. ISSN: 1210-132X

PROKOPOVÁ, A. Mrtvá nevěsta Tima Burtona. *CINEMA*. 2005, sešit 173, č. 11. ISSN: 1210-132X

PROKOPOVÁ, A. Sweeney Todd: Ďábelský holič z Fleet Street. *CINEMA*. 2008, sešit 202, č. 2. ISSN: 1210-132X

BÁRTA, M. Alenka v říši divů. *CINEMA*. 2010, sešit 228, č. 4. ISSN: 1210-132X

PAVELKA, R. Čarodej ze země OZ. *CINEMA*. 2011, sešit 246, č. 10. ISSN: 1210-132X

Internetové zdroje:

Box Office Mojo. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://boxofficemojo.com>

BAFTA. *Harry Potter – Outstanding British Contribution to Cinema Winner in 2011*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.bafta.org/film/awards/harry-potter-outstanding-british-contribution-to-cinema-winner-in-2011,2283,BA.html>

Česko-Slovenská filmová databáze [online]. 2013 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: www.csfd.cz

Hollywood.com, *Quote of the Day: Spielberg not making Harry Potter*. [online]. 1999 - 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.hollywood.com/news/brief/1091358/quote-of-the-day-spielberg-on-not-making-harry-potter>

ROSS, J. J. K. *Rowling – Friday Night with Jonathan Ross*. [online]. 2003 - 2009 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.accio-quote.org/articles/2007/0706-bbc-ross.html>

RYAN, J. *Thanks, Academy: Oscars Make Harry Potter Most-Snubbed Franchise of All-Time*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://uk.eonline.com/news/297110/thanks-academy-oscars-make-harry-potter-most-snubbed-franchise-of-all-time>

The Guardian. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-01] Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/film/2001/nov/16/jkjoannekathleenrowling>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Ilustrační obrázky.....	I

PŘÍLOHY

Příloha A – ilustrační obrázky

Obrázek č. 1

Douglas Fairbanks ve filmu *Zloděj z Bagdádu* (Thief of Baghdad, 1924)

Zdroj: <http://marveloustales.wordpress.com/2012/05/02/a-silent-but-enthusiastic-thief/>

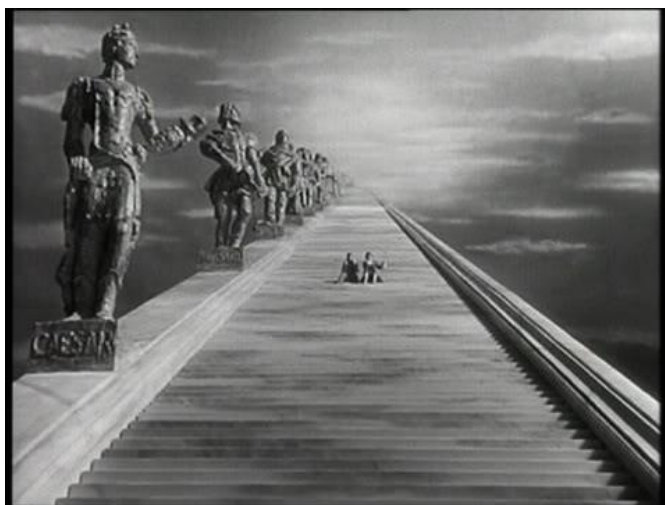
Obrázek č. 2

Záběr z filmu *King Kong* (1933)

Zdroj: <http://www.cinemarden.com.br/2013/02/king-kong-como-se-nao-bastasse-que-sido.html>

Obrázek č. 3

Pohyblivé schodiště spojující nebe a zemi ve filmu *Otázka života a smrti* (Matter of Life and Death, A, 1946)

Zdroj: http://fan.tcm.com/_The-Wonderful-World-of-Stairs/blog/2566315/66470.html?createPassive=true

Obrázek č. 4

Plakát k prvnímu dílu *Hvězdných válek* (Star Wars, 1977)

Zdroj: http://movies.wikia.com/wiki/Star_Wars_Episode_IV:_A_New_Hope

Obrázek č. 5

Animované a hrané postavy v jednom záběru ve snímku *Falešná hra s králikem Rodgerem* (Who framed Roger Rabbit, 1988)

Zdroj: <http://collider.com/frank-marshall-roger-rabbit-2-sequel-bourne-legacy/>

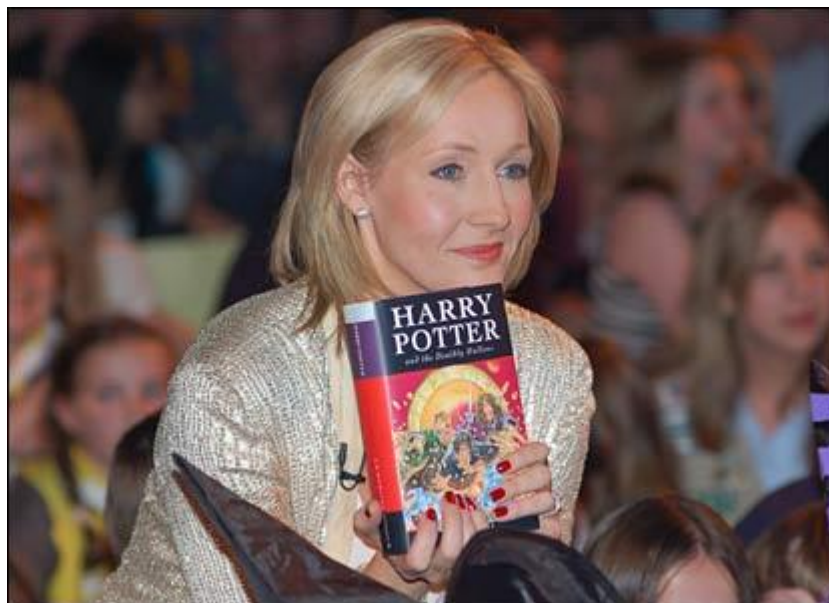
Obrázek č. 6

Různé podoby Garyho Oldmana jako Drákuly ve filmu *Drákula* (Dracula, 1992)

Zdroj: <http://www.aveleyman.com/FilmCredit.aspx?FilmID=2371>

Obrázek č. 7

J. K. Rowlingová předčítá část z posledního Harryho Pottera fanouškům.

Obrázek č. 8

Krajina Roklinky v podzimních barvách ve filmu *Pán Prstenů: Společenstvo Prstenu* (Lord of the Rings, The, 2001)

Zdroj: <http://www.panprstenu.estranky.cz/fotoalbum/pan-prstenu/spolecenstvo-prstenu/roklinka-cela.jpg.-.html>

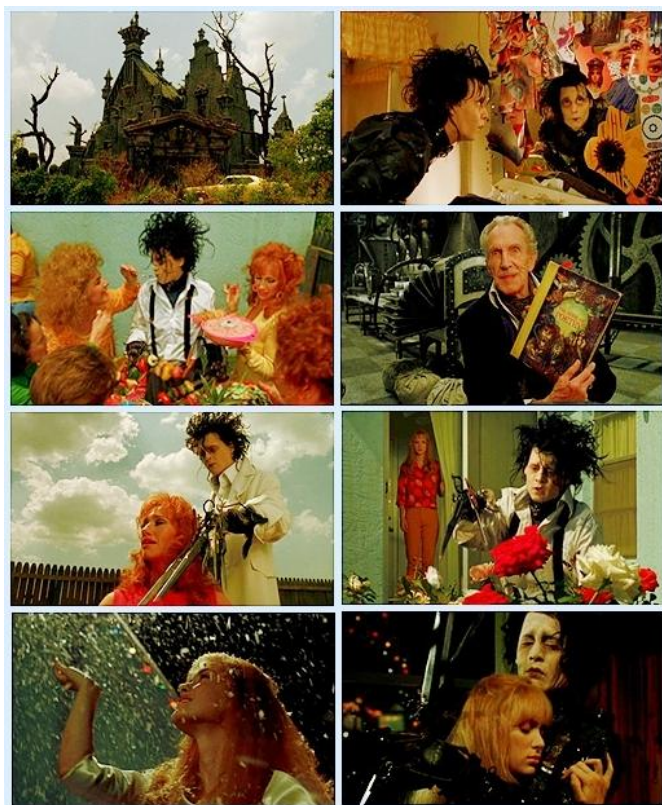
Obrázek č. 9

Zářící Galadriel ve filmu *Pán Prstenů: Společenstvo Prstenu* (Lord of the Rings, The, 2001)

Zdroj: <http://www.arwen-undomiel.com/sc/fotr/MoG.php>

Obrázek č. 10

Záběry z filmu *Střihoruký Edward* (Edward Scissorhands, 1990)

Zdroj: <http://images2.fanpop.com/images/photos/5700000/Edward-Scissorhands-edward-scissorhands-5759270-517-624.jpg>

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Krbcová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Slavní filmoví tvůrci a jejich přínos pro světovou kinematografii se zaměřením na filmový žánr fantasy

Rok: 2013

Počet stran textu: 49

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 6

Počet internetových zdrojů: 7

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Soňa Štroblová